

International Journal of Entrepreneurship & Management Inquiries (EMI)

Cilt (Volume): 2

Sayı (Number): 2

Yıl (Year): 2018

International Journal of Entrepreneurship & Management Inquiries (EMI)

Cilt (Volume): 2 • Sayı (Number): 2 • Yıl (Year): 2018

E-ISSN: 2602 - 3970

Sahibi (Owner):

Prof. Dr. Himmet KARADAL

Editörler (Editors) :

Prof. Dr. Himmet KARADAL

Editör Yardımcısı (Managing Editor) :

Öğr. Gör. Ethem MERDAN

Yayın Kurulu (Editorial Board) :

Prof. Dr. Himmet KARADAL

Dr. Öğr. Üyesi A. Mohammed
ABUBAKAR

Öğr. Gör. Ethem MERDAN

Danışma Kurulu (Advisory Board) :

Prof. Dr. Adnan ÇELİK (Selçuk Üni.)	Prof. Dr. Hasan Kürşat GÜLEŞ (Selçuk Üni.)
Prof. Dr. Emin CİVİ (University of New Brunswick, KANADA)	Prof. Dr. Hasan TUTAR (Sakarya Üni.)
Prof. Dr. Abdullah KIRAN (Muş Alparslan Üni.)	Prof. Dr. Hikmet KAVRUK (Gazi Üni.)
Prof. Dr. Ağah Sinan ÜNSAR (Trakya Üni.)	Prof. Dr. İhsan YÜKSEL (Kırıkkale Üni.)
Prof. Dr. Ahmet AY (Selçuk Üni.)	Prof. Dr. Jülide KESKEN (Ege Üni.)
Prof. Dr. Ahmet DİKEN (Necmettin Erbakan Üni.)	Prof. Dr. Mahmut ARSLAN (Hacettepe Üni.)
Prof. Dr. Alaybey KAROĞLU (Gazi Üni.)	Prof. Dr. Mehmet KARAGÜL (Mehmet Akif Ersoy Üni.)
Prof. Dr. Argun KARACABEY (Altunbaş Üni.)	Prof. Dr. Mehmet ÖZBİRECİKLİ (Mustafa Kemal Üni.)
Prof. Dr. Atılhan NAKTİYOK (Atatürk Üni.)	Prof. Dr. Mehmet ÖZMEN (Çukurova Üni.)
Prof. Dr. Ayşe ŞAHİN (Mersin Üni.)	Prof. Dr. Meltem ONAY (Manisa Celal Bayar Üni.)
Prof. Dr. Azim ÖZTÜRK (İstanbul Üni.)	Prof. Dr. Mete YILDIZ (Hacettepe Üni.)

Prof. Dr. Azize ERGENELİ (Hacettepe Üni.)	Prof. Dr. Muammer TEKELİOĞLU (Çukurova Üni.)
Prof. Dr. Bahadır AKIN (Necmettin Erbakan Üni.)	Prof. Dr. Muhittin ACAR (Hacettepe Üni.)
Prof. Dr. Bekir DENİZ (Ardahan Üni.)	Prof. Dr. Murat KASIMOĞLU (İstanbul Ticaret Üni.)
Prof. Dr. Bilçin TAK (Uludağ Üni.)	Prof. Dr. Murat TÜRK (Osmaniye Korku Ata Üni.)
Prof. Dr. Canan AY (Manisa Celal Bayar Üni.)	Prof. Dr. Mustafa İLKAN (KKTC Doğu Akdeniz Üni.)
Prof. Dr. Canan MADRAN (Dokuz Eylül Üni.)	Prof. Dr. Nazan GÜNAY (Ege Üni.)
Prof. Dr. Celil ÇAKICI (Mersin Üni.)	Prof. Dr. Nihat ERDOĞMUŞ (Yıldız Teknik Üni.)
Prof. Dr. Çağatay ÜNÜSAN (Karatay Üni.)	Prof. Dr. Nüket SARAÇEL (Doğuş Üni.)
Prof. Dr. Çağlar ÖZEL (Uluslararası Kıbrıs Üni.)	Prof. Dr. Orhan ÇOBAN Selçuk Üni.)
Prof. Dr. Çetin BEKTAŞ (Gaziosmanpaşa Üni.)	Prof. Dr. Ramazan ERDEM (Süleyman Demirel Üni.)
Prof. Dr. Dursun BİNGÖL (Türk Hava Kurumu Üni.)	Prof. Dr. Recai COŞKUN (Sakarya Üni.)
Prof. Dr. Edip ÖRÜCÜ (Balıkesir Üni.)	Prof. Dr. Remzi ALTUNIŞIK (Sakarya Üni.)
Prof. Dr. Erdoğan EKİZ (King Abdülaziz University)	Prof. Dr. Reyhan Ayşen WOLFF (Giresun Üni.)
Prof. Dr. Erşan SEVER (Aksaray Üni.)	Prof. Dr. Rıfat IRAZ (Selçuk Üni.)
Prof. Dr. Esen GÜRBÜZ Niğde Üni.)	Prof. Dr. Said KINGİR (Sakarya Üni.)
Prof. Dr. Fatih Coşkun ERTAŞ (Atatürk Üni.)	Prof. Dr. Sezer AKARCALI (Ankara Üni.)
Prof. Dr. Ferit ÖLÇER (Mustafa Kemal Üni.)	Prof. Dr. Süreyya YILDIRIM (Sinop Üni.)
Prof. Dr. Feyzullah EROĞLU (Pamukkale Üni.)	Prof. Dr. Şenol KANTARCI (Akdeniz Üni.)
Prof. Dr. Gülten GÜMÜŞTEKİN (Çanakkale Onsekiz Mart Üni.)	Prof. Dr. Şükrü ÖZEN (Yıldırım Beyazıt Üni.)
Prof. Dr. Güven MURAT (Ordu Üni.)	Prof. Dr. Tamer MÜFTÜOĞLU (TEB Bankası)
Prof. Dr. Haluk TANRIVERDİ (İstanbul Üni.)	Prof. Dr. Yıldırım Beyazıt ÖNAL (Adana Bilim ve Teknoloji Üni.)

Ağustos 2018

DERGİ HAKKINDA

AMAÇ

JOURNAL EMI'nin temel amacı; çok disiplinli alanlarda çalışmalar yapmakta olan bilim insanlarının bilgi, deneyim, değerlendirme, görüş ve önerilerini paylaştıkları bilimsel bir platform oluşturmak ve bu alandaki çalışmalara ulusal ve uluslararası düzeyde katkı sağlamaktır.

KAPSAM

JOURNAL EMI dergisi yılda en az üç kez elektronik ortamda yayımlanmaktadır. Dergide çok alanlı (multidisipliner) Türkçe ve/veya İngilizce (iktisat, işletme, siyaset bilimi ve kamu yönetimi, maliye, uluslararası ticaret ve lojistik, Uluslararası İlişkiler, ekonometri, istatistik, bankacılık ve finans, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri, İnsan Kaynakları Yönetimi, Sağlık Yönetimi, Turizm İşletmeciliği vd.) uygulamalı veya kuramsal çalışmalara, istatistiki analiz ve değerlendirmelere, nicel ve nitel araştırmalara yer verilmektedir.

DEĞERLENDİRME SÜRECİ

Yılda üç sayı halinde yayımlanan International Journal Entrepreneurship and Management Inquiries (EMI) Dergisi Uluslararası hakemli bir dergidir. Dergide yayımlanan makaleler en az iki hakem tarafından incelenmektedir. Yayın şartları son sayfada yer almaktadır.

KISALTMA

Dergiye yapılan atıflarda JOURNAL EMI kısaltması kullanılmalıdır.

HABERLEŞME ADRESİ

Dilkur Akademi,

Migros Arkası İpekyolu İş Merkezi Kat:10 Aksaray 68100 Türkiye

Tel : 0506 466 00 77

İnternet <https://journalemi.com/> <http://dergipark.gov.tr/ijemi>

E-posta : journalemiinfo@gmail.com

DERGİNİN TARANDIĞI İNDEKSLER

Scientific Indexing
Service

JOURNAL EMI, 2018 Mart döneminden itibaren SIS indeksine alınmıştır.

Google Scholar

JOURNAL EMI, 2018 Şubat döneminden itibaren Google Scholar indeksine alınmıştır.

Open AIRE

JOURNAL EMI, 2018 Şubat döneminden itibaren OpenAIRE indeksine alınmıştır.

Directory Research
Journals Indexing
(DRJI)

JOURNAL EMI, 2018 Mayıs
döneminden itibaren DRJI
indeksine alınmıştır.

İdeal Online

JOURNAL EMI, 2018 Haziran
döneminden itibaren İdeal Online
indeksine alınmıştır.

CiteFactor

JOURNAL EMI, 2018 Haziran
döneminden itibaren CiteFactor
indeksine alınmıştır.

International Journal Entrepreneurship and Management Inquiries
(JOURNAL EMI)

Cilt: 2 • Sayı: 2 • Yıl: 2018

İÇİNDEKİLER

MAKALELER

ADVERSE IMPACT ON AIR TRAFFIC MANAGEMENT (ATM) RESEARCH ON ERCAN AIR TRAFFIC CONTROLLER (ATCO) CANDIDATES.....	1
SİBER MOBBING: KAVRAMSAL ÇERÇEVE, ÖNCÜLLERİ VE SONUÇLARI	20
PROPAGANDA ARACI OLARAK SİNEMA: BÜYÜK DİKTATÖR FİLMİNİN ALIMLAMA ANALİZİ.....	35
İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL KAYGI DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ.....	55
İLÇE BELEDİYE ÇALIŞANLARININ ÖRGÜTSEL BAĞLILIK DÜZEYLERİ: AKSARAY İLİ ÖRNEĞİ.....	64
YAYIN ŞARTLARI.....	74

International Journal **Entrepreneurship and Management Inquiries**
(JOURNAL EMI)

Volume: 2 • Number: 2 • Year: 2018

CONTENTS

ARTICLES

ADVERSE IMPACT ON AIR TRAFFIC MANAGEMENT (ATM) RESEARCH ON ERCAN AIR TRAFFIC CONTROLLER (ATCO) CANDIDATES.....	1
SIBER MOBING: A THEORETICAL FRAMEWORK.....	21
THE CINEMA AS THE PROPAGANDA TOOL: THE RECEPTION ANALYSIS OF THE FILM OF THE GREAT DICTATOR.....	36
A STUDY OF SOCIAL ANXIETY OF PRIMARY SCHOOL STUDENT.....	56
ORGANIZATIONAL LOYALTY LEVELS OF DISTRICT MUNICIPAL EMPLOYEES: AKSARAY SAMPLE	65
PUBLICATION REQUIREMENTS.....	74

ADVERSE IMPACT ON AIR TRAFFIC MANAGEMENT (ATM) RESEARCH ON ERCAN AIR TRAFFIC CONTROLLER (ATCO) CANDIDATES

Izzet DERKAN¹

ABSTRACT

Air Traffic Controller is one of the world's most risky job. Air traffic controllers working in the TRNC attends the course with a period 1 year or more in DHMI, Turkey depending on the number of controllers.

This article describes the tasks that relate to Ercan Air Traffic Control Unit controllers. The success rate of controllers who had attended the DHMI course in the past have been compared mutually in this article. Again, this article interviews with the participants as the methodology, SWOT Analysis and the factors that affect the article as a result of the failure in DHMI course is determined and a solution at the end of the article, has been revealed.

Keywords: Air Traffic Management, Ercan Air Traffic Control, Conflicts of Ercan Candidates, Ercan Airport, Swot Analysis.

JEL Codes: I25, I30

¹*ATCO Supervisor, izzet.derkan@hotmail.com*

INTRODUCTION

This article describes conflicts of Air Traffic Controllers (ATCOs) Candidates and offers solutions and suggestions.

This article is aimed to help in the contribution of other scientific articles, in aviation related articles and aviation in Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC). In addition, this article is able to be improved for future researches.

PURPOSE

The purpose of this paper is to diagnose Conflicts of Ercan air Traffic Controllers Candidates taking the course at term of 92 and Terms 113,114,115. It also aims to show the TRNC government the reasons why they were unsuccessful in employing new air traffic controllers during this period.

Design/methodology/approach

This study will be approached by the following steps:

The analysis of data of interviews and swot analysis. To research reasons of Air Traffic Controllers (ATCOs) Candidates Conflicts. In this article, there have been qualitative studies and interviews.

Practical implications

The study will highlight the Air Traffic Controllers Course Conflicts and also provides solutions and suggestions.

Originality/value

This paper will be the first article on highlighting the Ercan Air Traffic Controllers Conflicts between terms of Air Traffic Controllers.

Research of Ercan Air Traffic Controllers Term of 92 and Terms of 113,114,115.

This is a comparative analysis between Term 92 and Terms 113,114,115. The aim is to find solutions and to examine the reasons why these chosen candidates were unsuccessful under these terms.

The shortest ATM course in Civil Aviation was four and a half months in 1979 and the longest Air Traffic Management course was fifteen months.

In comparison with previous years, the course which had the most unsuccessful candidates was the last Air Traffic Control Management Course, which was held at Ankara Esenboğa Airport between 2015-2017.

The following review is the analysis of the Swot of Ercan ATCOs ATM Course for the unsuccessful candidate conflicts between Term of 93 and Terms of 113,114,115.

Due to many reasons in Term of 92, 5 candidates and in Terms of 113,114,115 8 candidates were unsuccessful. The last ATM Course in Terms of 113,114,115 had the most failed candidates in history of Air Traffic Management Course.

TERMS OF 91

14 candidates were involved in this term, 8 from Turkey and 5 from the TRNC. There is only one unsuccessful candidate in total and that candidate is from the TRNC.

September 2008 - September 2009

Table1: 91th Term

Total ATCO Candidates	14			Unsuccessful ATCOs by Sectors		
Sectors	Success	Unsuccessful	The Average of Unsuccessful ATCO's	Tower	Approach	Area Control
Unsuccessful ATCOs From Turkey	9	-				
Unsuccessful ATCOs From TRNC	4	1			1	
Total	13	1	7%			

92th TERM2

In total there were 21 candidates involved in this term.

Total average of failure is 23,8% and total average of success of this term is 76,2%

JANUARY 2009 - JANUARY 2010

Table2: 92th Term2

Total ATCO Candidates	21			Unsuccessful ATCOs by Sectors		
	Success	Unsuccessful	The Average of Unsuccessful	Tower	Approach	Area Control
From TRNC	16	5	23,8%	4	1	
Total	16	-				

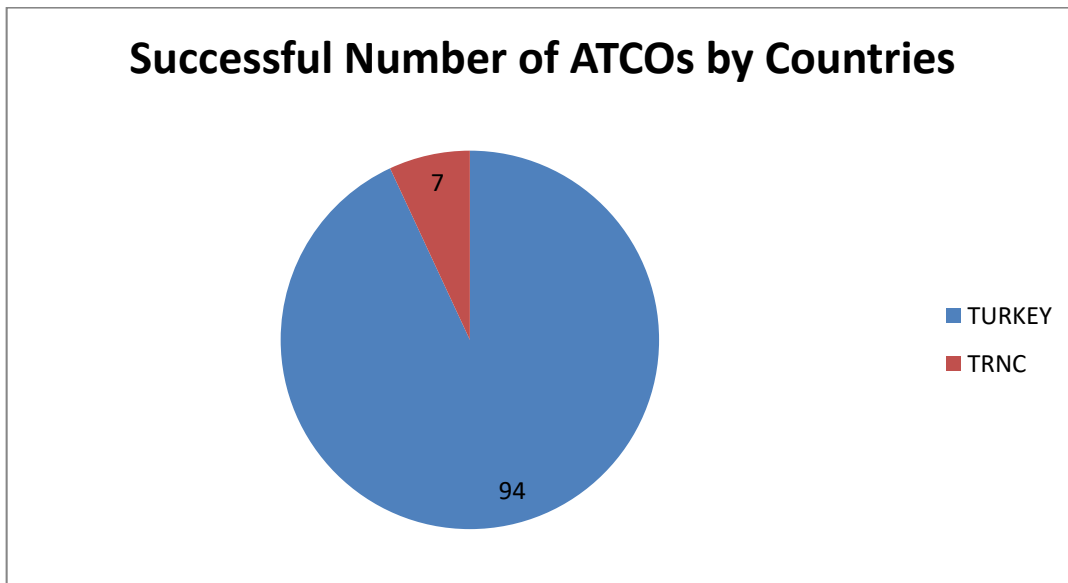
113, 114 AND 115th TERMS

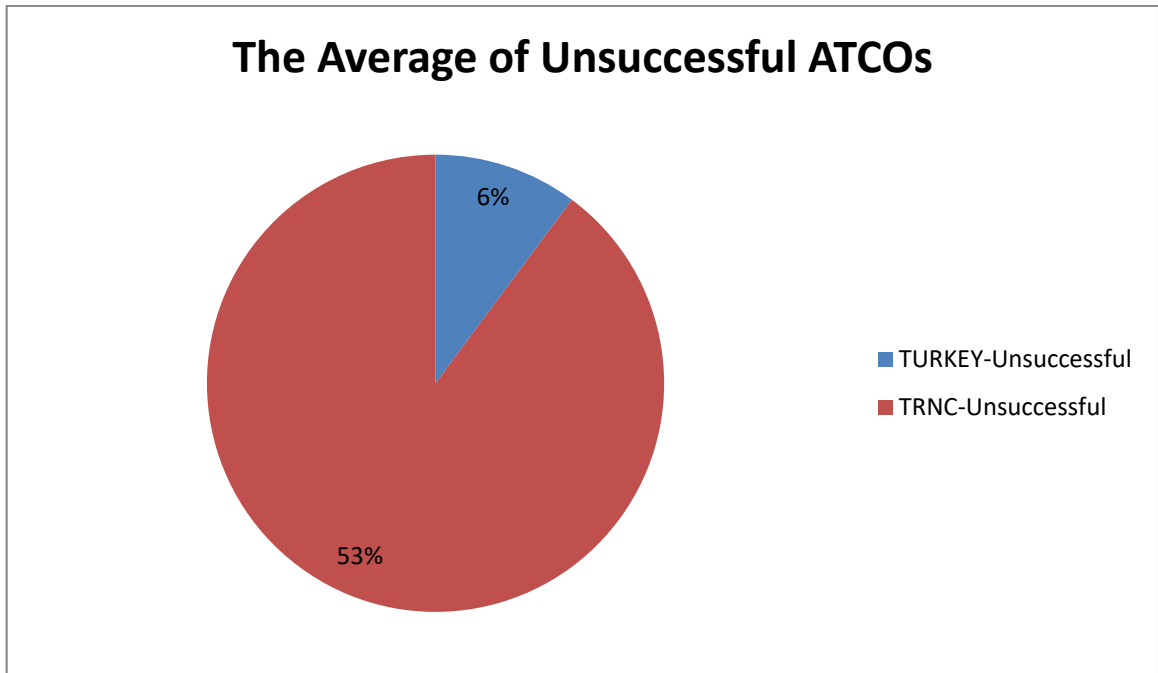
Total candidates were 100 from Turkey and 15 from the TRNC.

In terms of the TRNC candidates the total number of average failures was 53,3% and total average of success in this term was 46.7%.

Candidates of Turkey**Table3:** Terms of 113-114-115

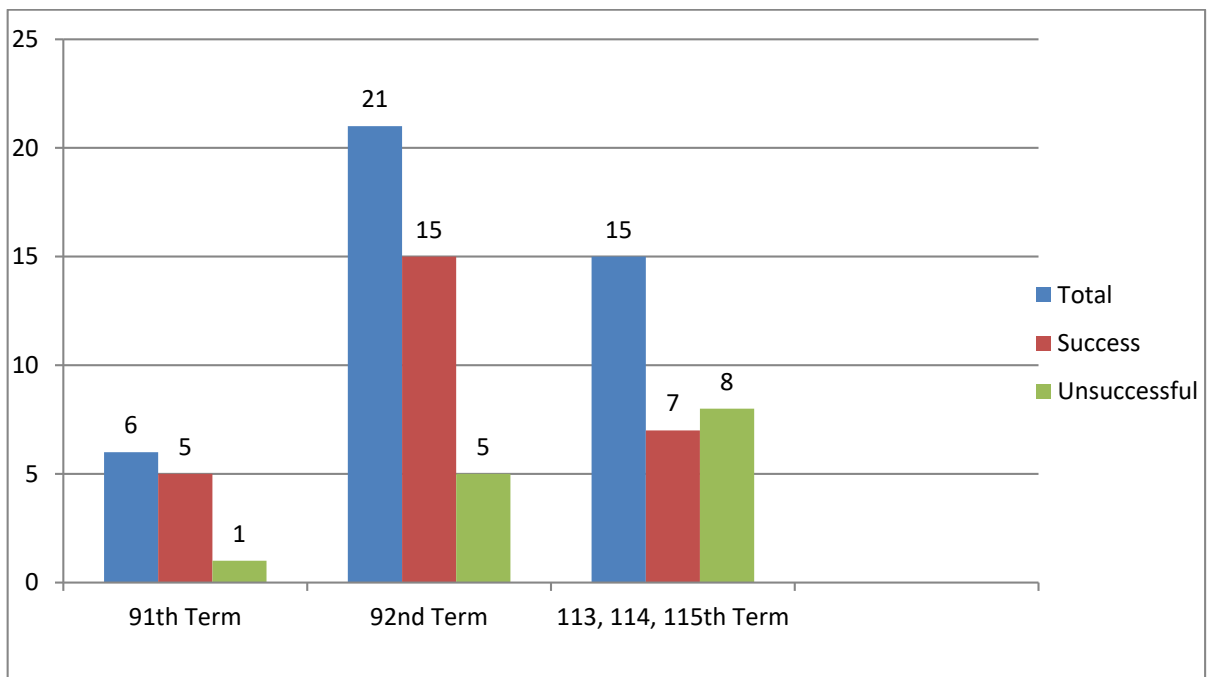
Total ATCO Candidates	115			Unsuccessful ATCOs by Sectors		
	Success	Unsuccessful	The Average of Unsuccessful ATCOs	Tower	Approach	Area Control
Unsuccessful ATCOs From Turkey	94	6	6%	4	1	1
Unsuccessful ATCOs From TRNC	7	8	53,3%		8	
Total	101	14	12,17%			

Table4: Successful Number of ATCO's by Countries**Table5:** The Average of Unsuccessful ATCO'

COMPARATIVE PERIODS OF 91, 92, 113, 114 AND 115th TERMS OF TRNC CANDIDATES.

Table6: Comparative Periods Of 91, 92, 113, 114 and 115th Terms.

INTERVIEWS WITH CANDIDATES OF 92nd TERM

Candidate #1

Did you have any orientation periods before going ATCO Course?

yes I did for 15 days.

How long was your course?

15 months

According to you, what was the reason for the failure of the course?

(Late participation to course/earlier leaving from Ercan, no interest of CAD, wrong selection methods, & wrong format exams in Turkey etc...) main problem was the selection method.

Was the salary/allowance satisfying your to needs during your course?

Absolutely no.

In order for a successful ATM Course, what actions do you think should be taken?

1. During the selection method for Atco candidates a physiological test should take place as I feel this is very important.
2. The duration of course should last for candidates should be qualified adequately, it should not end in short time period, like last atco course did. (113. period)
3. Civil Aviation Department (CAD) should be in interest with their candidates and ask if they have any problems or not.
4. The allowances should be rearranged according to today's economic conditions. Usually it doesn't cover room fee during the Atco course.

Interview Results

- a-Allowances problemes (TRNC Government responsibility)
- b-Lack of physiological test (TRNC Public Service Commsision responsibility)
- c-Lack of CAD intererst (TRNC Government responsibility)
- d-Long period course (Turkey DHMI Criteria)

INTERVIEW WITH CANDIDATES OF 113, 114, 115th TERM

(UNSUCCESSFUL CANDIDATE#1)

1-Period of the ATM course? Was it a long period

The course was scheduled to be 15 months but unfortunately we failed the manual approach course and had to return back to Cyprus in the middle of the 4th month of the course.

2-Problems of the ATM Course?

The course started with several problems which then triggered other crucial problems that made us unsuccessful. Firstly, the selection process is not the right way to choose candidates for Air Traffic Controlling Position. The written exam and the health check up is an important part of the process but the First European Air Traffic Controller Selection Test (FEAST) exam which checks a person's reaction in a stressful situation, ability of 3D thinking and his/her ability to deal with the problems etc. had not been used to choose the correct candidates. Secondly, none of us had any knowledge about Air Traffic Controlling. I believe if we had trained our candidates for a few more months before we were sent to Turkey we would have been able to adapt to the courses easier. Thirdly, the age factor; Turkey like most of European countries has an age restriction and does not accept any candidates over the age of 26 years for this position. The thought behind this is that the higher the age, the lower the capability of understanding and reflexes for doing this job. Fourth, we were sent to Turkey one month later than the other Turkish participants. We had to over study in order to catch them. We usually had lessons starting at 8:00 am till 20:00 pm which was too long and tiring. Fifth reason is the lack of interest by the TRNC authorities. We were hardly paying our accommodation and other requirements during the course and we were receiving insufficient amounts of pocket money with a month delay. This factor also played a great role on our psychology. The sixth and the final reason that made me fail is the structure of the exam.

Once you fail in an exam the next exam was even more difficult than the previous exam. For example, I failed the first manual approach exam where there were 7 traffics with no divert and VFR, the second exam covered all of those conditions.

Interview Results

- a-Long period Course (Turkey DHMI criteria)
- b-Age factor (TRNC Public Service Commission responsibility)
- c-The lack of option to Feast Exam (TRNC Public Service Commission responsibility)
- d-Insufficient Allowance (TRNC Government responsibility)
- e-Different exam formats (Turkey DHMI criteria)

113th TERM, Successful ATCO

Allowance/Salary

From the beginning, we were delayed in receiving our allowances. Instead of receiving them at the beginning of the month, we received them during the 10th to the 15th but However our salaries were received on time. Thus, difficulties on paying the amount of stay in facility.

Troubles/Problems

Entry Formats before entering job Exam was consisting of Public Law-English-Turkish-Computer-whole AIP (Aeronautical Information Publication) which is irrelevant as Turkish.

Oriantations /Terms of ATCO period

There was no orientation (which would be very helpful to know the environment, the system, the process, hearings of communications etc.)

It was a hasty and stressfull process from the beginning. Lack of organising the process began with late exam date. Then, long waiting time for interview date in Public Services Commission. Then the overlap of health strike and our needed health reports took a while. At the end we could manage to go Ankara but with a delay of one month. The theoretic education has been commenced. We were divided into classes beginning from 113 then 114 and 115 respectively based on the exam results list by name. Right in the middle of sessions. To catch up, after the end of daily sessions time we continued the lessons we missed till 8 clock for a month. At this point we were very tired and unable to process the given material.

Then as there is only one module for Tower (TWR) training 115 was chosen beginning from tower control than area control center than approach control -which is the normal process- by the administrative. 113 and 114 beginning from manuel approach then area control than control tower. All those situations from the beginning mentioned above led most of us to stressful and hard to focus times/moods. Especially for the ones in 113 and 114 'cause manuel approach is a little bit difficult from tower, most of us agreed with that.

Being an elder trainee compared to younger trainees was a huge disadvantage. This was also an other effect being unsuccessful. We couldn't catch up with fresh minds.

Interest of CAD (Civil Aviation Department) /interst of DHMI (Devlet Hava Meydanları İşletmesi)

CAD as mentioned could not execute the process effectively. If it had been a fine-smooth process from the beginning-no obstacles, no rushing,no stress in having paid, starting lessons in time, no late

time recovery lessons etc. I think; DHMI had bias for KKTC trainees, age was one of major criteria for them, thus, they thought most of us had no capabilities to sustain the job.(not young, not reactive etc) Some of the trainers said some of us in a sense 'would you like to have another job? You should!' This meant that we were under a lot of psychological pressure.

Comments

As of the previous ATC course of TRNC, sole education of our group would be great. The trainers desire to educate would be greater. In a compact group with the same module we could enhance each other for better.

Suggestions

The feast exam executed in Turkey should also be executed in TRNC with the age limitation particularly for ATC selection. The process should be executed more effectively in advance. Orientation should take place before DHMI education at least one month.

Suggestions and advices for the future

I suggest to the authorities of TRNC to have better selection process, FEAST (First European Air Traffic Controller Selection Test) exam is a must for this position, age limitation and training prior to course could improve the success rate. These are all small problems but when they come together it plays great role on success. I believe if I had a week longer of study time and practice I could have passed the manual approach module exam with high grade, but now is too late and I hope the next candidates won't face the difficulties we had faced.

Interview Results

- a- Late allowance received (TRNC Public Service Commsision responsibility)
- b- Long course period (Turkey DHMI criteria)
- c- The lack of Feast Exam Options (TRNC Public Service Commsision responsibility)
- d- Lack of CAD interest (TRNC Government responsibility)
- e- Age problem (TRNC Public Service Commsision responsibility)
- f- Late participation (TRNC Public Service Commsision responsibility) (TRNC Government responsibility)
- g- Psychological pressure (Turkey DHMI criteria)

113th TERM ATCO

What is Air Traffic Control:

Air traffic control (ATC) is a service provided by ground-based controllers who direct aircraft on the ground and through controlled airspace, and can provide advisory services to aircraft in non-controlled airspace.

Importance of Air Traffic Control:

ATC, which is short for air traffic control, is a ground-based service provided in the traditionally tall air control towers. Individuals, known as controllers, who work in these towers are vital for safely directing and navigating airplanes through the local airspace, to land and during take-off. Air traffic controllers, or air traffic control officers, have an extensive amount of education and experience that enable them to command the skies with confidence. An air traffic controller applies separation rules to the aircraft that they direct. Separation rules are used to regulate the distance between airplanes and aircraft by requiring a minimum distance between them. This is to increase safety and reduce unnecessary risk for pilots and passengers.

In the ATC profession, controllers must have the capacity to make split-second decisions that will affect hundreds of lives. Air traffic controllers have one of the most mentally demanding jobs in the world in order to prevent aerial crashes. This is accomplished by unparalleled levels of communication, quick mathematical calculations, spacial awareness and the ability to keep the flow of air traffic moving smoothly.

First of all I would like to begin by underlining the importance of Air Traffic Controllers. I would also like to point out that we were not given this valuable when we applied or were chosen for the job.

We were taken in to an exam with the topics of Public Service Act, Civil Aviation Act, the Constitution and the Aeronautical Information Publication (AIP). These topics actually had no meaning to the job that we were going to do. Most of the applicants including me had no idea of what the AIP was in the first place. The succesful candidates were asked to resign from their ongoing jobs in just 2 days without giving notice and join a course that had already started about 1 and a half months ago. We had no time to get ourselves prepared for the course and had no orientation time. Therefore we were oblivious as to what was going to happen, whether or not if we were right for the job, what was expected from us and what was going to happen when we came back. Although, later on we found out that the Turkish authorities told the civil aviation department to open a new course just for us within couple of months which would give us more orientation and preparation time but for an unknown reason our autoritites rejected that offer and decided to send us to a course that had already been started. Looking at the selection criteria differences before starting about the problems faced within the course will give

more clearer answers to the remaining part of my thoughts; in Cyprus; We had been put into a written exam with the topics of Public Service Act, Civil Aviation Act, the Constitution and the AIP. and a formality of oral examination. No age restriction, required a certificate in English, looking for at least high school graduate.

In Turkey, first of you had to be past all KPSS exams, second, an oral examination and thirdly and the most important part was the Feast Exam, no older than 26 years old, university graduate, required a certificate in English language.

The First European Air Traffic Controller Selection Test (FEAST) assesses the knowledge, skills and abilities of applicants for Air Traffic Control (ATC) training that are relevant and necessary for the ATCO job. FEAST Service is currently used by 45 organizations. Some 55.000 candidates have completed the FEAST selection tests since the start of the FEAST Service.

Benefits

The FEAST test package:

Consists of 3 modules:

- 1: A set of cognitive tests and an English language test
- 2: ATC work sample tests
- 3: The FEAST Personality Questionnaire (FPQ)

This is a professional state-of-the-art web-based testing tool which improves the quality of selection decision making by ATC recruiters contributes to the cost efficiency of the overall recruitment and selection process and helps to increase the success rate of ATC trainees.

Looking at the salaries between Turkey and Cyprus. In Turkey the candidates taking the same course was earning more than 5000 TL monthly and after successfully completing the course started earning more than 7000 TL while we were earning around 2500 TL and now earning just under 3000 TL.

With all these demotivating facts all 15 of us have joined the course and started our lessons.

The course was divided into 6 different modules;

1- Theory - 3 months

2- Manual Approach - 2 months

3-Radar Approach - 2 months

4-Tower Control - 4 months

5-Area Control - 2 months

6-Manual Area Control - 2 months

We have joined the course in the middle of theory module. The candidates from Turkey started the course 1.5 months before us. Within the first one month of joining the course we were asked to catch up with the other candidates. Therefore while everyone finished the day at 4:30 pm we were taking extra lessons till 8:30 pm which gave us less time to study and to rest. All 15 of us managed to catch up and finish the theory module although it had taken a lot of effort from all of us. We believe that this 1.5 months has taken a lot out of us but has also been very helpful in understanding of the importance of this job. We just wished that the authorities could have been behind us a bit more during this time as only one time they have visited us during this time.

After the theory module they have separated us into 2 groups as 5 of us started the tower module and 10 of us started the manual approach module. Speaking for myself I started in the manual approach module along with 9 other of my friends. After starting our second module the problems mentally started. The allowances weren't being paid on time and we were all short of money. We had to pay 600 TL every month to our rooms and we had to pay this money from our own wages because the authorities were keep on making excuses about our allowances and they weren't being paid on time. Along with these problems some of us were struggling on understanding this new module.

At the end of manual approach module unfortunately 7 out of 10 were unsuccessful and returned back to Cyprus.

When looking into these unsuccessful candidates I believe that some of the reasons behind are;

* Allowances,

* Wrong selection of the candidates,

* Not starting from the tower module (usually when looking at the prospective tower should have been the first module but because of the number of candidates in total they had to separate us into two modules)

* Lack of Feast exam during the selection process

* not having age restriction on selection(All 7 unsuccessful candidates were over the age of 33 and the 3 successful candidates were under the age of 30)

* The meeting was held by the course coordinator before the beginning of the module was also confusing as we were told that usually around %15 of the candidates are unsuccessful in this module looking at the end numbers only 7 candidates were unsuccessful from the whole module and this was around 15%.(coincidence maybe)

We had 1 more unsuccessful candidate later on in the course after passing the 4 months tower module was unsuccessful at the manual approach module. looking at the reasons I had written above most of them apply to this candidate as well;

* Age over 33

* 15% goal reach

The rest of the modules were passed as the time went and although we have had so many problems while we were there including the military coup and also the problems about our allowances and never having any direct contact with authorities in Cyprus before during and after the coup was very frustration. I can honestly say that the 7 people that have managed to finish the course with their own abilities and passion.

When looking at the Turkish candidates 100 started 94 finished the course, Cyprus candidates 15 started 7 finished successfully.

There may be many reasons for the failure but as far I think the main reasons are;

* Age restriction

* Feast exam

* Not looking for a university degree

* Not evaluating the candidates before sending to course

* No time for orientation

* Allowances not being paid regularly

* Lack of attention from the authorities

As far as I think we were sent to this very important course not for our self but also for the North Cyprus Civil Aviation Authority but unfortunately we were left by ourself after being sent and the 7 candidate that has finished the course succesfully has managed this by their own efforts, ambition and request without the help of any authorities.

Interview Results

- a-Age restrictions (TRNC Public Service Commsision responsibility)
- b- Allowances not being paid regulary (TRNC Goverment responsibility)
- c-Not orientation of the job (TRNC CAD responsibility)
- d-Late participation for the course (TRNC Public Service Commsision responsibility)
- e- Lack of attention from the otorities (DHMI & CAD) (TRNC CAD responsibility)
- f-Different format module (Turkey DHMI criteria)
- g-Late allowance received (TRNC Goverment responsibility)
- h-The lack of Feast Exam Options (TRNC Public Service Commsision responsibility)

115th TERM ATCO

Aviation is an important sector in today's modern world in order to keep the needs of people satisfied. These needs can be listed as being free to travel to long holiday destinations, moving big cargos to the other side of the world fast, etc. As the demand for travelling faster, the air traffic is getting crowded and busy. So, someone may put this dense air traffic such position that it will flow safely, orderly and fastly. It is the Air Traffic Controller Operator's (ATCO) duty to make this complicated traffic in order. As a traniee ATCO in Ercan Internatiol Airport in TRNC (Turkish Republic of Nort Cyprus), I am gonig to deal with misinformation, mistakes and criterias in the process of employment and the basic ATC course we attended in Ankara.

I would also like to mention something about the employment processand how it should become an officer in public service. Government announces vacancies in their website for ATCOs. They give information about the number of people needed, criterias of education, etc. The appropriate candidates appeal for the exam. Exam is in multiple choice format. In the exam, candidates are required to know about the laws of Civil Aviation Department, laws that public officers are subjected to, TRNC AIP

(Aeronautical Information Publication), ICAO Annex 2 (Rules of the air: International Standard's Chapter Definitions), Turkish, basic computer knowledge and English. Candidates who multiple choice exam, get oral interview with a committee. If the oral exam goes fine, the candidates are sent to public hospital to get certificate of health. After getting the certificate of health, the person is employee of related department in public service.

As we got the test examination, the first 10 candidates are announced as successful and had the right to go for oral exam. At this point, I would like to take a break for the employment procedures and add my own interpretation about the exam. ATCO job is a special profession needs different skills in one person. These skills are ability to memorize and apply the rules of aviation, thinking about and solving the problems swiftly, making correct decisions under stressed situations, listening and speaking properly in order to make a comprehensible conversation, demonstrating the flow of traffic in your mind in 3 dimension. When we take a look the way evaluation of ATC candidates in TRNC, we can see that the method is missing so many things. Because multiple choice tests only measures how much knowledge you can memorize nothing else. However, normally in other countries ATCOs are chosen by FEAST test in EUROCONTROL zone. FEAST stands for The First European Air Traffic Controller Selection Test. FEAST evaluates all the abilities of candidates and then decides for the eligible ATCOs between them. In our case, the only ability that measured was memorization. For example, some of our friends were very successful in the first two months of the course, because we got only theoretical knowledge which could be easily memorized. After first two months, unfortunately our seven friends failed in application module (Manual Approach). In application modules, you should have the other capabilities rather than memorization.

I would like to go back to the employment procedures in TRNC again to mention about the decision for increasing number of candidates. In the first announcement, it is mentioned that only 10 ATCO will be accepted. After the exam, the number was increased to 13. After we went to Ankara, 2 more friends joined us in the following week. As total we were 15 ATCO candidates in Ankara getting education to be ATCO. Unfortunately, only 7 of 15 person were successful.

We, as 15 person, joined our other 100 ATCO candidates as they worked for DHMİ (Devlet Hava Meydanları İşletmesi). We were totally 115 ATC candidates in Esenboğa ATC simulation center taking the basic ATC course. When we came to Ankara, it had been more than one month course started. Actually, we, as Cypriots we one month late of schedule. We worked hard to catch up our DHMİ classmates. We attended the lectures beginning of the day till late evenings for two months. We caught the normal flow of the curriculum at the end of theoretical education. In these two months, we were

exhausted, we had no energy to be left for application modules. The first thing that shook me was the salary of our friends in DHMI. As trainee ATCOs, they were getting paid 5000 Turkish Lira monthly while we were getting only 2200 TL. DHMI personnel would get up to 7000 TL after finishing the course. All of our friends from DHMI tried to do their best for course in order to be successful because if they failed they would be transferred to other aviation-related units like AIM (Aeronautical Information Management). When they became AIM officer, they got lower wages such as 3500TL. As I mentioned before they tried their best not to lose money. Situation was different for Cypriot ATC trainees. We are paid the same amount of money even if we failed the ATC course. Cypriot ATC trainees are also transferred to other aviation-related services in Ercan airport and get the same amount of salary as they paid like ATC trainee. For Cypriot ATCOs, there is no financial motivation to encourage them to be successful. According to TRNC laws every officer are equal and getting paid without considering the amount of risk they take, education level related to jobs and the stressful conditions they work

Interview Results

- a- Lack of FEAST Exam Options (TRNC Public Service Commission responsibility)
- b- No orientation for beginners (TRNC Public Service Commission responsibility)- (TRNC CAD responsibility)
- c- Lack of Salary and allowance (TRNC Government responsibility)
- d- Lack of TRNC Civil Aviation Law (TRNC Government responsibility)
- e- Lack of financial motivation (TRNC Government responsibility)

FINAL SUMMARY OF INTERVIEW RESULTS

- a- Long period Course (Turkey DHMI criteria)
- b- Age factor (TRNC Public Service Commission responsibility)
- c- The lack of option to Feast Exam (TRNC Public Service Commission responsibility)
- d- Late / Insufficient Allowance (TRNC Government responsibility)
- e- Different exam formats (Turkey DHMI criteria)
- f- Late participation (TRNC Public Service Commission responsibility) (TRNC Government responsibility)
- g- Psychological pressure (Turkey DHMI criteria)
- h- Not orientation of the job (TRNC CAD responsibility)
- i- Lack of attention from the authorities (DHMI & CAD) (TRNC CAD responsibility)
- j- Lack of TRNC Civil Aviation Law (TRNC Government responsibility)
- k- Lack of financial motivation (TRNC Government responsibility)

SWOT ANALYSIS OF AIR TRAFFIC MANAGEMENT (ATM) RESEARCH CONFLICTS BASED ON ERCAN ATCOS CANDIDATES

STRENGTHS

- 1- Prestigious business
- 2- Showy profession job
- 3- Permanent officer

WEAKNESSES

- 1-Less allowance
- 2-Late adaptation problem
- 3-Different inverse training program
- 4-Long distance education

OPPORTUNITIES,

- 1- Job guarantee
- 2- Regular job chance
- 3- Even if you are not succesful different career opportunities

THREATS

- 1- Military coup
- 2- Wrong input method into occupation
- 3- Late participation
- 4- Long time course
- 5- Age limit

ATCOs SWOT ANALYSIS

STRENGTHS	WEAKNESSES	OPPORTUNITIES	THREATS
Prestigious business	Less allowance	Job guarantee	Military coup
Showy profession job	Late adaptation problem	Regular job chance	Wrong input method into occupation
Permanent officer	Different inverse training program	Even if you do not be succesfull to get a different	Late participation
-	Long distance education	-	Long time course
-	-	-	Age limit

Table7: ATCOs Swot Analysis
(Sandybayev and Derkan, 2015)

ADVICES AND SUGGESTIONS:

- Wrong input method into occupation.
- Candidates should be sent on time for the course.
- Candidates should stay at least 6 months before sending to the course for orientation.
- Candidates must be trained before living from Cyprus.
- Adequate course allowance and salary must be provided to candidates.
- Due to for the crowded groups should be given their own airport training.
- Candidates sould not be above the age of 27.
- Adequate plane tickets should be provided to candidates.

Finally the relevant department of Civil Aviation must always take responsibilities for these activities. Decisions must be made in the right place and the right time.

REFERANCES

- Sandybayev,A., and Derkan,I, (2015). *Correlation Swot Analysis: A Case Of Ercan International Airport in Strategic Business Planning And Management, International Journal Of Research Science & Management, pages62-66*
- Bicchi,A. And Pallottino,Lucia.(2000). *On Optimal Cooperative Conflict Resolution for Air Traffic Management System,IEEE Transactions Intelligent Transportaion System,pages 100-109*
- Civil Aviation Authority,(2002) *Safety Management Systems for Air Traffic Management, pages1-10*
- Erzberger, H., Davis, T. J., and Green, S. M.(1993)."*Design of Center-TRACON Automation System," Proceedings of the AGARD Guidance and Control Panel 56th Symposium on Machine Intelligence in Air Traffic Management,*
- Kosecka,J.,Tomlin,C.,Pappas,G., and Sastry, S.,(1997), *Generation of Conflict Resolution Maneuvers for Air Traffic Management, Department of Electrical Engineering and Computer Sciences University of California at Berkeley, p1597-1603*
- Pallotino,L.,Feron,E., and Bicchi,A.(2002), *Conflict resolution problems for air traffic management systems solved with mixed integer programming, IEEE Transactions on Intelligent Transportation Systems (Volume: 3, Issue: 1, Mar 2002)*
- Swenson,H. and Vincent,D.(1997). *Design and Operational Evaluation of the Traffic Management Advisor at the Ft. Worth Air Route Traffic Control Center, For Publication in the US/Europe ATM R&D Seminar,*
- Tomlin,C.(1998). *Conflict Resolution for Air Traffic Management: A Study in Multiagent Hybrid Systems, Ieee Transactions On Automatic Control, Vol. 43, No. 4, pages 509-521*

SIBER MOBBING: KAVRAMSAL ÇERÇEVE, ÖNCÜLLERİ VE SONUÇLARI

Özgür DEMİRTAŞ¹

Mustafa KARACA²

ÖZ

Son yıllarda sanal alemde yaşanan hızlı teknolojik gelişmeler ve bu yönde yapılan inovatif değişiklikler, toplumsal faydaları yanında görünmeyen bazı dezavantajlı konuları da gündeme getirmektedir. Bunlardan biri de siber (sanal) mobbing ya da siber taciz olarak adlandırabileceğimiz bir olgudur. Özünde bilgi iletişim teknolojileri vasıtasıyla yapılan taciz, hakaret veya tehdit gibi nitelendirebileceğimiz davranışları içeren bu saldırı, kurbanı fiziksel ve ruhsal açıdan tükenmeye sürüklemekte ve sonuçta birçok bireysel performans faktörüne negatif olarak etkide bulunmaktadır. Bu kapsamda henüz Türkçe literatür açısından yeni olan bu kavramı daha geniş tanımlamak amacıyla kavramsal olarak mevcut çalışma ile bu türden saldırıların kavramsal tanımları, öncülleri ve sonuçlarına yönelik değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Mobbing, Siber-Mobbing, Sanal İletişim, JEL Sınıflaması: M10

Jel Kod: D 83, L82

¹ Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, ozgur.demirtas@inonu.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi İletişim Fakültesi, mkaraca@sakarya.edu.tr

SIBER MOBBING: A THEORETICAL FRAMEWORK

ABSTRACT

In recent years, there are many innovations and technological changes are being made in cyber world (or virtual media). Although these changes make great advance and have positive outcomes, there are also some disadvantages occurred depending on these changes. One of the negative outcomes of the cyber world is the cyber mobbing which is expressed as a cyber side of classical mobbing. In its essence, the cyber mobbing occurred by insulting, abusing, or threatening, especially via the role of information technologies. This type of mobbing influences the victim's physical and pyhschological performance. In the literature review, we haven't seen enough studies especially the Turkish ones, associated with this topic and its outcomes. That's why; we aimed first to identify the definition. Second, we aimed to explain its predecessors and successors, and then suggesting some practical implications.

Key Words: Mobbing, Cyber-Mobbing, Virtual Communication, JEL Classification: M10

Jel Code: D 83, L82

GİRİŞ

Mobbing kavramı; organizasyon üyelerinin yöneticileri, astları veya kendisiyle eşit seviyede bulunan iş arkadaşları tarafından sistematik olarak uygulanan, her türden kötü davranışları (tehdit, şiddet, aşağılama) vurgulamaktadır (Tetik, 2010). Başka bir deyimle psikolojik şiddet olarak nitelendirilen bu kavram, bireylerin birbirlerini rahatsız edici davranışlarla huzursuz etmeleri, birbirlerine karşı taciz edici davranışlar sergilemeleri, birbirlerine kötü davranışlar sergilemelerini, yani birbirlerine karşılıklı uyguladıkları psikolojik şiddet uygulamaları anlamında da kullanılmaktadır (Hogh vd., 2005). Davranış bilimleri alanında psikolojik taciz veya şiddet olarak da vurgulanan mobbing kavramı örgütsel davranış alanında önemli ve güncel konulardan biridir ve işletmelerdeki saldırgan davranışlar ile örgüte zarar verici davranışların da birer girdi kaynağıdır. Örgütün sahip olduğu etik iklime önemli oranda zarar veren bu kavramın yüksek algılandığı işletmelerde, pro-sosyal davranışların azaldığı (Rayner, 1997; Leymann, 1996; Tınaz, 2006) yönünde önemli bulgular mevcuttur.

Kavramsal olarak ilk kez ABD’de ortaya atılan bir kavram olan siber-mobbing, internet tabanlı iletişim araçlarında meydana gelen, her türlü taciz, hakaret ve tehditleri ifade etmektedir. Elektronik iletişim araçları yolu ile gerçekleştiği için, internet-mobbingi, siber mobbing ve siber takip gibi terimler de siber mobbing için yaygın olarak kullanılmaktadır (Gabler, 2013).

Siber-mobbing şu ana kadar bilinen geleneksel mobbingin özel bir şeklidir. Siber-mobbing, internetin ve iletişim teknolojilerinin hızla gelişmesi nedeniyle ortaya çıkmış ve yeni iletişim teknolojileriyle birlikte gelişmeye devam etmektedir. Dolayısıyla, bu mobbing şekli oldukça yenidir, bu nedenle de literatürde bu konuyla ilgili çok fazla çalışma bulunmamaktadır. Buna benzer olarak okullarda da siber-mobbingin ne sıklıkta görüldüğü konusunda bilimsel bir araştırma bulunmamaktadır. Olguların yeni olmasına rağmen, çıktılarını itibarıyla hiçbir şekilde göz ardı edilmemesi gereken bir kavramdır. Siber mobbingin nedenleri incelendiğinde ise öfke, intikam, kıskançlık, kişilik problemleri veya toplumsal baskılar görülmekte, ayrıca bu nedenlerin tetiklediği çatışmalar genellikle yüzyüze ve doğrudan seviyeye kadar uzanabilmektedir (bkz. Paine, 2009; Fawzi 2009; Marx, 2013).

Sosyal ağların gittikçe artan popülaritesi ve her zamankinden daha genç olan kamuoyu, ebeveynler ve eğitimcilerin yanı sıra ergenlerin kendileri için de yeni zorluklar getirmektedir. Siber-Mobbing, sosyal paylaşım ağlarının kullanımının artmasına paralel olarak genç kullanıcıların kullanım yoğunluğunun artmasıyla daha fazla uygulanır hale gelmiştir. Özellikle, gazete ve televizyon gibi geleneksel medya araçlarında son dönem "Siber-mobbing cinayet getirdi" başlıklı haberler eskiye oranla sık sık yayınlanmaktadır. Bu haberler yeni bir mobbing türünün ortaya çıktığını doğrularken; siber mobbingi, geleneksel zorbalığın sanal ortama aktarımı olarak ifade etmeyi mümkün kılmaktadır (Fawzi 2009; Hendrik Fellingner).

Bugün kişilerarası ilişkiler yüz-yüze iletişimdense sosyal ağlar ve cep telefonları vasıtasıyla daha yoğun sürdürülmektedir. (Morgenstern, 2012). Sosyal ağ siteleri son yıllarda artan bir popülerlik kazanmıştır. Başlangıçta bilim adamları için ve sonrasında öğrenciler için bir iletişim platformu olarak tasarlanan sosyal ortamlar, şimdi çocukların ve ergenlerin ev bilgisayarlarını ve cep telefonlarını da ele geçirmiş durumdadır. Hatta okullar bile Facebook – Twitter – Instagram... gibi sosyal ağların önemini inkâr edemez duruma gelmiştir ve öğrencilerinin büyük bölümü boş zamanlarında sosyal paylaşım aracılığıyla arkadaşlarıyla iletişim kurmakta, resim ve video gibi içerikler yayınlamakta, kendi ilgi alanları ile ilgili gruplar kurmaktadır. Geçmiş yıllarda internette bile bir bilgiye ulaşabilmek için İngilizce veya yeteri kadar teknik bilgiye hakim olmak gerekirken bugün büyük ağlar yerel dillere kolayca çevrilmekte ve kullanımı kolay bir araç haline gelmektedir. Bu durum sosyal ağların kullanım yaygınlığını arttıran önemli bir faktördür.

Günümüz hızla değişen ve gelişen iletişim teknolojileri neticesinde önemi daha da artan ancak artan bu önem ve kullanım kolaylıklarına karşı bireyleri fiziksel veya ruhsal açıdan tehdit edebilecek olumsuzluklar da içeren siber zorbalıkların ya da diğer bir ifade ile tacizlerin nedenleri ve kavramsal tanımlanması ile çıktılarının nasıl yönlendirilebileceğine yönelik değerlendirmeler yapmanın literature önemli kazanımlar sağlayacağı düşüncesiyle mevcut çalışmanın önemli bir katkı sunacağı düşünülmektedir. Ayrıca, Türkçe literatür açısından da çok fazla sayıda araştırmanın olmadığı bu alan için mevcut çalışma ile önemli bir katkı ve değerlendirme sağlanabilecektir.

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Literatürde e-mobbing olarak da bilinen siber-mobbing son zamanlarda halkın farkındalığını kazanıyor. Günümüzde iletişim teknolojilerinin sunduğu imkanlar sayesinde medyada çeşitli gruplara karşı yapılan siber-mobbing uygulamalarının yer aldığı haberlere daha fazla rastlanılmaktadır (Morgenstern, 2012). Siber-mobbingde sosyal ağlara ek olarak, cep telefonları, sohbet odaları ve anında mesajlaşma uygulamaları gibi diğer yeni iletişim teknolojileri araçları da saldırgan içerikli paylaşımların geniş kitlelere yayılmasını kolaylaştırmaktadır. Örneğin, 2011'de Münster Üniversitesi, ergenlerin ve yetişkin gençlerin % 36'sının siber-mobbing kurbanı olduğunu ortaya koymuştur (Gabler, 2013).

Siber-mobbing terimi, başkalarının kasıtlı tacizine atıfta bulunmaktadır. Siber mobbing sıradan bir mobbing gibi hakaret etmek, tehdit etmek yoluyla ortaya çıkmaktadır. Sıradan mobbingden ayrılan en temel noktası, elektronik iletişim araçları yardımıyla birinin daha uzun süre zorbalık eylemine devam edebilmesidir. Zorbalık saldırıları internet'te (örn. e-posta, anında mesajlaşma (ICQ), sosyal ağlar (Facebook), video portalları (Youtube) veya cep telefonuyla SMS, can sıkıcı çağrılarla da gerçekleştirilmektedir. Failler genellikle siber-mobbing yaparken kimlikleri gizli hareket ederler ve böylece kurbanlar saldırıların kimden geldiğini bilemezler (Morgenstern, 2012).

Siber-mobbing yazılı bir formda gerçekleştirilmesinin yanında, direkt olarak kişinin cep telefonundan aranması veya onun resim ve fotoğraflarının paylaşılması yoluyla da gerçekleştirilebilmektedir. Siber-mobbing yapan suçlu, kurbanın kendini savunacak yeterli imkanının olmadığını düşünerek ona sanal ortamda şiddet uygulamaktadır. Bu eylemleri iki veya daha fazla sayıda yaptığı zaman siber mobbingden bahsetmek mümkün olmaktadır (Fawzi, 2009). Kaynaklar, geleneksel mobbinge göre siber-mobbingde kurbanların faillere oranla daha güçlü olduğunu ifade etmektedir (Gabler, 2013). Bu konuyla ilgili yapılan ilk çalışmalarda siber-mobbingin daha çok gençler arasında yaygın olarak görüldüğünü vurgulamıştır. Yapılan ampirik akademik araştırmalar sonucunda ise özellikle Almanya'da yaşayan her üç gençten birinin siber-mobbinge maruz kaldığını ifade etmektedir (Sitzer, vd.. 2012).

İnternetin sosyal çevre hakkında bilgi ve iletişim imkanı gibi faydalar sunmasının yanında şiddet ve eziyet olarak nitelendirilebileceğimiz siber-mobbingi de ortaya çıkardığı yadsınamaz bir gerçektir. Bunun tanımı kısa bir süre öncesine kadar yapılamasa da akademik çalışmalarda siber mobbing kavramı ekseriyetle irdelenmiş ve bu kavramda, herhangi birine baskı kurmak ve onu psikolojik olarak yaralamak için kullanılan, adil olmayan bir güç dengesi içinde, emrinde çalışan iş arkadaşlarına veya aynı konumda bulunduğu meslektaşlarına yönelik sanal ortamda, cep telefonları vasıtasıyla iftira da bulunmak, diğer arkadaşlarıyla sosyal ilişkilerini zedeleyecek durumlara neden olmak gibi unsurların varlığı tespit edilmiştir.

Literatürde yapılan araştırmalar, siber-mobbingin en önemli özelliklerini şu şekilde ifade etmektedirler (Hendrik Fellingner):

- Etki alanı yüksektir: Siber mobbing, iş ya da okul ortamının dışında da devam etmektedir. Örneğin, online ağlar vasıtasıyla mobbing zamansız bir hal almıştır. Uygulayan ve mağdur için süreklilik, ortamsal bir bağlılık olmadığı için daha fazladır.
- Etki süresi uzundur: Sözlü ifadeden ziyade yazılı olması nedeniyle günün 24 saati mağdura mobbing iletileri gidebilir, iletiler mağdurda kayıtlı kaabilir ve tekrar tekrar incitebilmektedir.
- Etkisi yoğunlaşmaktadır: Suçlular online ağlar içinde kendilerini gizleyebilmektedir. Özellikle faillerin mağdurlara karşı merhameti ve empatisi çok azdır. Bu nedenle etkisini yoğunlaştırmaktan çekinmemektedirler.

Mobbing, başkaların zarar vermek veya zarar vermek amacıyla hakaret ve sıkıntı veren sürekli ve düzenli olarak taciz eyleminde bulunmak anlamına gelir. Hedeflenen bir hasara, dayanıklılığa ve güç dengesizliğine ek olarak kurbanın çevresinden izole olmasına da yol açmaktadır. Bu, okullardaki çocuklar veya oyun alanlarında ki çocuklar ve ergenler için yaygın bir durumdur (Kaschnitz, 2016). Siber-Mobbingin geleneksel mobbingden ayrılan bazı yönleri bulunmaktadır. Bunlar; daha uzun ve sürekli olarak incitme niyeti, güç dengesizliği ve fail – kurban – seyirci kavramlarının farklılığı gibi

kavramlarla ifade edilebilir. Bununla birlikte, mobbing alanında tamamen yeni boyutları temsil eden bazı özellikleri de mevcuttur. Bu boyutlar şu şekilde ifade edilebilir (Kaschnitz, 2016);

- İsimlilik: Failler sosyal ağlarda daha kolay gizlenebilmektedirler. Bu da etkilenen mağdurlarda daha fazla güçsüzlüğü ve çaresizliği tetiklemektedir. Katzer ve Fetchenbauer (2007) 'e göre, mağdurların% 10-12'si suçluları yalnızca internetten tanımakta, bu yüzden gerçek ortamla hiçbir ilişkisi olmayan bir iletişim nedeniyle mobbinge maruz kalmaktadırlar.
- Kamuoyu: Tanınırlık ve kullanım düzeyi çok yüksek sosyal ağlar vasıtasıyla, binlerce hatta onbinlerce kullanıcı internette yayılan hakaret ve iftiraları tekrar tekrar izleyebilmektedir. Bu ortamda sınıf arkadaşlarının veya sosyal çevrenin küçük bir kısmında meydana gelen olay, kısa süre içinde çok büyük ve tahmin edilemez bir boyuta doğru genişleyerek, geniş bir kitlenin bilgisine ulaşabilmektedir. Yani kısa sürede çok geniş kitlelere kolayca yayılmaktadır.
- Koruma: Mağdurlar günlük yaşamlarında, internetin zamansız ve sınırsız boyutu nedeniyle, siber-mobbinge maruz kalmaktadır. Mobbinge maruz kalmamak için bu ortamdan geri çekilme olanağı ise pek mümkün değildir. Failler ve uyguladıkları siber-mobbing, akıllı telefonlar ve bilgisayarlar vasıtasıyla bireye doğrudan etki edebilmektedir. Özellikle mağdurların siber mobbinge karşı bireysel olarak savunmasız ya da koruma önlemlerinin bulunmadığı ifade edilmektedir.

Bu özellikler nedeniyle, siber mobbingin geleneksel mobbinge kıyasla mağdurlar için çok daha tehlikeli ve külfetli hale geldiği düşünülmektedir. Siber-mobbingin geçici bir sorun olmadığı, özellikle sanal dünyalar ve sanal gerçeklerle vakit harcayan bireyler için gerçek bir sorun olduğu yapılan araştırmalar neticesinde ortaya konulmaktadır. ABD, İngiltere ve Yeni Zelanda'daki araştırmalar, sözlü istismar, tehditler veya yalanların ve sosyal ağlardan yayılan söylentilerin neden olduğu hasarların kurbanlarına çok ciddi yaralar açtığını ortaya koymaktadır. Almanya ve Avusturya gibi Almanca konuşulan ülkelerde, bu konuya yakın geçmişte Almanya'daki geniş bir nüfusta gerçekleştirilen araştırma yoluyla dikkat çekilmiştir. Katzer ve ark., 10 ila 19 yaşlar arasında toplam 1700 bireyle görüşme yapmış ve bireylerin % 5'i büyük tehdit ve şantaj, % 25'i iftira, söylenti, yalan gibi saldırılara uğrayarak ayda en az birkaç kez siber mobbing kurbanı olduklarını ifade etmişlerdir. Bu yaş grubundaki ergenlerin % 42'si, siber mobbingin çeşitli biçimlerinden en az birini yaşadıklarını ifade etmiştir (Kaschnitz, 2016).

İnternette, sosyal ağlarda, iletişim sistemlerinde ve şehirlerde meydana gelen gelişmelere bakıldığında, büyüme eğilimi ile siber-mobbing tehlike potansiyeli arasındaki ilişkinin yüksek olduğu gözlenmektedir. Hemen hemen yalnızca akıllı telefonlarla iletişim kurulması nedeniyle hızlı ve anında veri aktarımı olanağı (ses, fotoğraf ve video) çok büyük, yönetilemez ve kontrol edilemez bir hale gelmiştir. Sözlü saldırıların her biri dünyanın her yerindeki insanlara online olarak ya da cep

telefonları vasıtasıyla ulaşabilmektedir. Bu nedenle siber saldırı ve tacizlerde sanal ortamlarda, saldırgan ve aşağılayıcı müdahalelerle insanları incitmek ve kişiliklerini bozmak için daha çok ve de sonuçları etkili olacak şekilde görülmeye başlanmıştır. Bu taciz, kurbanı iftira ve şantajla sürekli olarak etkisi altına almaktadır (bkz. Marx 2013).

Sosyal ağlarda ağa erişmeden önce genellikle kullanıcı kaydı gerektiği için, siber mobbingi uygulayanlar ve siber mobbinge maruz kalanlar bir kamusal alan içinde herkes tarafından görülen ve bilinen bir ortamda mobbingin tarafları olmaktadır. Geleneksel mobbingde sadece kurban ve suçlu arasında geçen mobbing, kamusal alan olarak ifade edilebilen online ortamda, cep telefonu, e-posta ve herkese açık mesaj sistemleri neticesinden kimi zaman milyonların şahit olabildiği mobbing olayına dönüşebilmektedir. Nitekim, siber mobbing uygulayıcısı yani fail sosyal medya platformları sayesinde kurbanın bir uygunsuz fotoğraf veya videosunu kısa sürede binlerce kişiye ulaştırabilmektedir (Gabler, 2013).

2. SIBER-MOBBININ TÜRLERİ VE NEDENLERİ

Kişilerin mobbinge uğramasının nedenleri çok çeşitli ve bireysel olabilir. Aynı şekilde failin uygulama nedeni de çok çeşitli ve bireysel olabilmektedir. Burada kastedilen bireysellik özellikler fail ve kurbanın sahip olduğu kişilik yapısı ve kişisel özellikler olarak düşünülmelidir. Mobbinge uğrayan kurbanların birçoğu ortak belirli özelliklere sahiptir. Utangaçlık, çekingenlik ve kararsızlık bunlardan öne çıkan en belirginleridir. Buna ek olarak, failer üzerindeki psikolojik baskıyı artırmak için utanç verici veya olumsuz imgeler de web üzerinden yayınlanmaktadır.

Son zamanlarda büyük bir siber mobbinge neden olan, oldukça yaygın olan bir diğer faktör ise, bir aşk ilişkisinin sonu ya da ilişkinin tükenme evresinde olmasıdır. İlgili kişi, çıplak fotoğraflarla ya da ilişki esnasındaki özel fotoğraflarla genellikle mağdurların haberi olmadan elindeki tehdit unsurlarını halka teşhir etmektedirler (Morgenstern, 2012).

Literatürde en temel 3 mobbing türü aşağıda belirtildiği gibi ortaya konulmuştur. Bunlar (Kaschnitz, 2016); *i. Fiziksel mobbing* (Fiziksel saldırı ve yaralanmalarla oluşan fiziksel davranışlar), *ii. Sözlü mobbing* (tüm hakaret, şantaj, tehdit veya kötü takma isim kaynaklı davranışlar), *iii. Psikolojik mobbing* (mağdurun sonradan travma geçirmesi ve zihinsel olarak zarar görmesine neden olur). Bunlara ek olarak sosyal ağlar ve internet kullanımının yanı sıra, akıllı telefonların yaygın kullanımı ve kolay internet erişimi ile birlikte geleneksel mobbingden ayrılan yeni bir tür olarak siber mobbing ortaya çıkmıştır. Siber mobbing türleri şu şekilde ifade edilebilir (Kaschnitz, 2016);

- a. *Sözlü Siber Mobbing*: SMS, e-posta, sohbet odaları, sosyal ağlar, bloglar vb. yardımıyla sözlü taciz, hakaret, şantaj veya tehditlerde bulunulmasını ifade etmektedir.

- b. *Fiziksel Siber Mobbing*: Video portallarında veya sosyal paylaşım ağlarında "mutlu tokatlama" olarak adlandırılan şiddet içerikli videolar yayınlamayı ifade etmektedir.
- c. *Zihinsel Siber Mobbing*: Bir bireyle ilgili yalanları ve söylentilerini yaymak, bireyleri diğerlerinden uzaklaştıracak ve toplumdan izole edebilecek bilgileri yaymak ve kurbanın başka bireyler hakkındaki söylemlerini ifşa etmek, kurbanla ilgili özel hayat ve kişisel bilgilerin yayılmasını sağlamak şeklinde ifade edilebilir.

3. GELENEKSEL MOBBING VE SIBER-MOBBING

Geleneksel mobbinge ile siber mobbingin temel farklılıkları şu şekilde ifade edilmektedir (Gabler, 2013);

- i. Siber-mobbing, okul veya iş mesaisi bittikten sonra sona ermeden, zaman ve yer sınırı olmaksızın günün 24 saati gerçekleşebilmektedir.
- ii. Bilgiler daha hızlı ve daha kontrol edilemez şekilde değiştirilebilir ve daha geniş bir grup tarafından erişilebilir hale gelmektedir.
- iii. Bir kerelik yayınlanan içerik tekrar tekrar izlenebileceği için kurban her defasında tekrar saldırıya uğradığı hissine kapılabilmektedir.
- iv. Siber-mobbingin kalıcı, tekrarlanan bir özelliği bulunmaktadır.
- v. Siber-mobbingde, failerin kimlikleri genelde gizli kalabilmektedir.
- vi. Siber-mobbing hem akranlar hem de nesiller arası gerçekleşebilmektedir.
- vii. Fail, sanal ortamın sınırları içerisinde kurbanı görmediği için merhamet hissi, şefkat ve pişmanlık duymayabilir.

Mobbing kapsamında, mobbing uygulayan kişilerin diğerlerini rahatsız etme niyetleri devam ederken, zorbalığa uğramanın biçimleri ve şekilleri de son yıllarda belirgin biçimde değişmektedir. Çatışmalar gittikçe artan bir şekilde yeni iletişim araçlarıyla oluşturulurken; mobbing internet üzerinden sürekli ve farklı yollarla yapılmaya devam etmektedir. Önceleri, mobbing genellikle işte veya okulda gerçekleşirken etkilenen kişiler yani kurbanlar tacizden kurtulduktan sonra bir daha mobbinge karşılaşmayabiliyorlardı. Buna karşın günümüzde çok da bu mümkün olamamaktadır. Geleneksel (doğrudan) mobbingden siber- mobbinge geçiş, oldukça seri ve hızlı gerçekleşmektedir. Çünkü işyeri veya okuldaki mobbing saldırılarının kurbanları sıklıkla failer tarafından internette de saldırı altına alınmış durumdadırlar. Bu durum kurbanlar için acıyı önemli ölçüde artırmakta ve sürekli hale getirmektedir (Morgenstern, 2012).

Siber-mobbing ve geleneksel mobbing arasında büyük ve farkedilmeyen bir diğer temel ayrım da failerin genellikle başlangıçta isimsiz olduklarıdır. Bu gizlilik, suçlu çemberinin önemli ölçüde artmasına neden olmakta ve kurbanların kendilerini kimin tehdit ettiğini bilmemeleri nedeniyle daha

fazla sarsılmalarına neden olmaktadır. Benzer şekilde fail de sonuçlardan kendini korunuyor gibi hissetmektedir. Dahası, bu gizlilik geleneksel mobbingi de önemli bir ölçüde artırmaktadır. Özellikle okul dönemi çocukların ve ergenlerin okulda oldukça etkileyici birer siber suçlular haline geldiği yapılan araştırmalar ile ortaya konmuştur. Mağdurların ve failerin yüz yüze olmadıkları gerçeğinden hareketle failerde olası bir duygusal pişmanlığın ortadan kalkabileceği de düşünülmektedir. Bu nedenle, siber-mobbing genellikle işleri daha agresif, acımasız ve amansız hale getirebilmektedir. Siber mobbingin faillerini engellemenin giderek daha da zorlaşması siber mobbing kurban sayısının artmasına da yol açabilmektedir (Grimm& Clausen-Muradian, 2009; Morgenstern, 2012).

Geleneksel mobbingde, çoğunlukla tipik grup içi dinamiklerin çatışmalarında baskın olan tarafın verdiği hasar akla gelmektedir. Hangi grup ya da grup içi dinamik güçlüyse zayıf olan grup ya da grup içi dinamik üstünde otorite kurabilmektedir. Bu durumda zayıf olanlara mobbing yoluyla baskı kurulmaktadır. Fakat siber-mobbingde zayıf olan tarafların güçlü olanlara mobbing uygulaması da mümkündür. Özellikle kimliğin gizli olması zayıf tarafın (veya ast durumunda olanın) dezavantajını tolere etmekte ve mağdurun güçlülüğü aleyhine üstünlük sağlanabilmektedir (Hendrik Fellingner).

Bir sosyal ağ kullanıcısı genellikle bilgisayarda ve ağda tek başına oturum açmaktadır. Siber-mobbing bu kapsamda bireysel failerin daha sık uyguladığı bir yöntem olarak nitelendirilmektedir. Siber-mobbingin sosyal ve hiyerarşik seviyeleri, geleneksel mobbinge kıyasla sayıca ve çeşitce daha fazladır. Geleneksel mobbingde sosyal statüleri yüksek olan, yaşları büyük, fiziksel olarak kuvvetli kişiler altındaki bireylere mobbing uygulayabilmekteydi. Siber-mobbingde yaş, fiziksel güç ve statü farkları tamamen önemsiz hale gelmiştir. Artık günümüzde internet ortamında küçük bir öğrenci dahi aynı anda birçok arkadaşına ve hatta öğretmenine bile mobbing uygulayabilecek duruma gelmiştir (Gabler, 2013).

Geleneksel mobbing'de olduğu gibi, siber-mobbingde de fail ile mağdur arasında bir ilişki bulunmaktadır. Failerin ve mağdurların birbirlerini tanıdıkları, aynı okuldan ya da şirketten geldiği varsayıldığında, işyerlerinde veya okulda zorbalığa neden olan bir çatışma, form değiştirerek sosyal paylaşım ağında siber-mobbinge dönüşebilmektedir. Faile veya mağdura tek tip bir profil vermek zordur. Kurban baştan itibaren bir yabancı olabilir veya yakın çevreden biri olabilir. Farklı bir milliyetten veya farklı bir görüşten kimse de olabilir. Kurban özellikle popüler olabilir ve başkalarının gıpta ettiği biri olabilir. Genel olarak, herkesin potansiyel siber mobbing kurbanı olabileceği söylenmelidir (Gabler, 2013). Ayrıca, suçlular internet ortamı içinde rahatça gizlenebilir, veya gizlenebileceklerini düşünebilirler. Başkalarının duyguları ile karşı karşıya olan birisi genellikle şefkat hissine bürünebilir ve buna göre hareket edebilir. Siber-mobbingde ise şefkate daha az

rastlanmaktadır. Bu ise, siber mobbing kurbanlarının ve faillerinin sayılarında istikrarlı bir artışa neden olmaktadır (Gabler, 2013).

Peki bu noktada aklımıza şu sorular gelmektedir. Birisinin siber-mobbing kurbanı olması tesadüf müdür? Siber-mobbing davranışının arkasında ne vardır? Cinsiyet farklılıkları var mıdır? Bu soruların cevapları, siber-mobbingi önleme çalışmasında cevaplanması gereken sorulardır. Araştırmalarda çok açık bir şekilde ortaya çıkan temel olgu, okulda--mobbing ve siber-mobbing arasındaki ilişkidir. Sınıf arkadaşlarına okulda mobbing uygulayan gençler internette de buna devam etmektedir. Almanya'da yapılan bir araştırma, okulda mobbing uygulayanların yaklaşık %80'inin bunu internette de uyguladığını ortaya koymuştur. Okul mobbingcileri aynı zamanda genel olarak siber-mobbingci özelliklerine de haizdir.

Riskler arasında cinsiyete özgü özellikler de bulunmaktadır. Örneğin, kızlardan daha çok erkek çocukların mobbing uyguladıkları görülmektedir ve bunu fiziki bir biçimde yapmaktadırlar. Genellikle bu kişiler pozitif bir imajı olan ve mağdurlarına göre kendini daha üstün hissedenden kişiler olup, aynı zamanda bu uygulamaları ile belirli gruplara da entegre olmaktadır. Ancak, bu failerin ev-aile ortamında ebeveynleriyle olumsuz duygusal ilişkiler içinde oldukları, ayrıca mağdurları için çok az empati ve şefkat gösterdikleri ifade edilmektedir (Kaschnitz, 2016).

Kurbanlar için, siber-mobbingde de tıpkı geleneksel mobbingde olduğu gibi, zihinsel bir yaralanma, benlik ve benlik saygısı üzerine bir saldırı meydana gelmektedir. Hangi yaşta olursa olsun düşmanlık, hakaret, dışlama, sahte bilgilerin veya samimi gerçeklerin yayınlanması herkeste bir iz bırakmaktadır. Siber-mobbing sonucu mağdurlar arasında stres, kaygı, uykusuzluk ve bulantı gibi rahatsızlıkların yaşandığı ifade edilmektedir. Buna dayanarak, hipertansiyon, gastrik ülser, kalp krizi, depresyon veya psikosomatik semptomlar gelişebilmektedir. Buna ek olarak, mağdurun davranış değişikliği yaşadığı, kendisini dış dünyadan izole ettiği görülebilmektedir (Gabler, 2013).

Hangi risk faktörleri ve kişisel özellikler mobbing kurbanı olmaya sebebiyet veriyor? Cinsiyet özellikleri arasında farklılık var mıdır? gibi soruları araştıran bir çalışmada, kızlar ve erkekler arasında mağduriyet açısından cinsiyet ayrımı olmadığını, fakat erkek çocuklarının sayı ve sıklık bakımından daha fazla mobbing kurbanı olduğunu ifade etmiştir (Katzner vd., 2009). Ayrıca, olumsuz bir benlik imgesi, düşük benlik saygısı ile karakterizedir. Siber-mobbinge uğramış birçok kurban, internette yüksek riskli davranışlar sergilemekte ve bu nedenle çoğunlukla mobbing kurbanı olma yönündeki tehlikeli durumlara sık rastlanmaktadır. Bu, örneğin radikal sağ tandanslı ideolojik gruplarda, porno veya cinsel sohbet odalarında, bazı bahis ve kumar içerikli internet platformlarında daha sık gerçekleşebilmektedir. Bu sitelerde kişiler yaş, görüntü vb. özelliklerini değiştirerek bulunabilmektedir. Bu durumu yasağın cazibesi olarak nitelendirmek de mümkündür. Ayrıca, bazı zamanlarda mobbing mağduru aynı zamanda da mobbing uygulayıcısı da olabilmektedir. Siber-

mobbing kurbanları ayrıca siber-mobbingciler de olabilmektedirler. Literatür bulguları genellikle siber-mobbing uygulayan bireylerin, önceden bir siber-mobbingi tecrübe ettiği yönünde bulgulara yer vermektedir (Kaschnitz, 2016).

Failler ve mağdurların yanı sıra, durumu şiddetlendirebilecek mobbing süreçlerine karışan başka kişiler de bulunmaktadır. Faillerin çoğu hala sosyal ağlarda farklı platformlara resim veya video yerleştirerek mobbinge destek veren yardımcılarına sahiptirler. Ayrıca faaliyetlere ve sürekliliğin sağlanmasına katılan ve iletişimsel etkinlikler yoluyla yayan yardımcıları ve güçlendiriciler de bulunmaktadır. Savunucuların çoğu mağdur tarafındadır ve mağduru savunmak için destek vermektedir. En büyük grup, mobbing saldırılarını bilen ancak her iki tarafa da kendisini bağlı hissetmemek ve sadece öteki tarafa bakmakta olan pasif seyircilerdir (Morgenstern, 2012). Siber mobbingde, web 2.0'a er ya da geç aktif olarak katılan gençler, küresel olarak kontrol edilemeyen ve yarı-kamuya açık, çevrimiçi iletişimin çok olumsuz bir kaç yönüyle karşı karşıya kalmaktadırlar (Hinduja ve Patchin 2008; Grimm, Rhein ve Clausen-Muradian 2008). Yapılan bazı araştırmalar tüm ergenlerin yaklaşık üçte birinin ya fail, ya da kurban ya da pasif izleyici olarak siber-mobbingi deneyimlediğini ortaya çıkarmıştır (Pfetsch vd, 2011; Goodwin ve Fawzi, 2012; Marx, 2013).

4. SIBER-MOBGINGİN SONUÇLARI

Siber-mobbing sonuçları, oldukça farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Siber-mobbing kurbanlarının etkileri genellikle çok ciddi ve kalıcı olmaktadır. Siber-mobbinge bağlı zihinsel stres, mağdurun kendisinde anormalliklere yol açabilmektedir. Bunlar; ruh hali değişiklikleri, kaygı, çekilme gibi değişiklikler, çoğu kez psikosomatik şikayetlerin ön plana çıkmasına neden olmaktadır. Bu durum, okul dönemi çocukların ve ergenlerin okula gitmelerini veya evden ayrılmalarını önleyen sosyal izolasyona neden olabilmekte ya da çalışanların iş ortamlarına karşı sosyal izolasyona maruz kalması ile sonuçlanmaktadır. Mobbing durumunun varlığının devam etmesi ve tamamen kişinin kendini çevresinden izole etmesiyle, ebeveynlerin ve / veya iyi arkadaşların bile etkilenen kişilere artık erişimi olmazsa, kendine zarar verme davranışı intihar eylemlerine dahi dönüşebilmektedir. Dolayısıyla, siber-mobbing, yasal anlamda yalnızca ciddi bir suç değil, aynı zamanda yok edici etkilere de sahip olabilmektedir.

Siber-mobbing kurbanları sorunlarıyla yalnız kalmaktadırlar ve kendilerine inanılmayacağından korktukları için kimseye açılmamaktadırlar. Bu konuda konuşmamakta, hatta sırdaşları, aileleri ya da iyi arkadaşlarıyla bile iletişime geçmemektedirler. Araştırmalar, siber-mobbing kurbanlarının yalnızca %8'inin durumu değiştirmek için yakın çevrelerinden biriyle iletişime geçtiğini göstermektedir.

Siber-mobbingin sonuçları geleneksel mobbingden kısmen farklılık göstermektedir. Bu nedenle yeni oyunun kurallarına göre yeni mücadele yöntemleri belirlemek gerekmektedir. Siber-mobbinge dikkat çeken bir diğer önemli husus ise siber-mobbingde daha kişisel suçluların ortaya çıkmasıdır. Zorbalık bağımlısı birey geleneksel mobbing sırasında, meslektaşları veya okul arkadaşları arasından kendi toplumsal statüsünü vurgulamak için, o sırada olay yerindeki gruptan kendine destekçi bulmaya çalışırken, siber-mobbingde internetin gizliliği, artık tek başlarına bile olsa siber-mobbing uygulamayı mümkün kılmaktadır. Etkileyici hissetmek için, daha fazla suçluyu harekete geçirmek artık gerekli değildir. Özetle suçlu, geleneksel mobbingde olduğu gibi kendisinin yanında olacak taraftarlara ihtiyaç duymamaktadır. İnternette tek başına uygunsuz fotoğraf ve videolarla kurbanlarını pek çok yönden olumsuz etkileyebilmektedir (Gabler, 2013). Hakaretler ve tehditler internet üzerinden kamuoyuna açık hale gelmektedir. Etkilenenler artık saldırılardan kurtulma konusunda oldukça çaresiz durumdadır.

Günümüzde siber-mobbinge maruz kalan birey internette veya telefonda aşağılanan metinlerle günün her hangi bir saatinde ve her zaman etkilenebilmektedir. Kötü olan şey, bu mobbing türünün artık failleri ve mağdurları yakın çevrenin kişileri olmayabilir. Binlerce kilometre uzaklıktaki bir kişi cep telefonu yoluyla hiç tanımadığı bir kişiye siber-mobbing uygulayabilmektedir. Ayrıca, etkilenenler genellikle ilk önce sahte hesaplarla açılmış resim ve profil bilgilerine inanabilmekte ve kendilerine mobbing uygulayan kişilerin aslında gerçek kimlikleri hakkında bilgileri olmamaktadır (Morgenstern, 2012). Zarar verici metinleri veya aşağılayıcı fotoğrafları internette yayımlandıktan sonra, kontrol etmek zordur. Bu tür içeriklerin silinmesi mümkün olmakla birlikte bir başkasının bu içeriği kaydetmesini ve ağı başka bir yerde yayınlamasını engellemek oldukça güçtür. Bu nedenle, çeşitli profillerin silinmesinden sonra dahi internette çok sayıda görüntü vb. bulunmakta ve böylece her zaman yeni siber-mobbing saldırıları mümkün olmaktadır (Morgenstern, 2012).

SONUÇ

Siber-mobbinge karşı en önemli hususlardan biri siber-mobbingin proaktif bir şekilde önüne geçmeye çalışmaktır. Bu kapsamda sanal uygulamalar karşısında algılarımızı kontrol etmek ve yönetmek adına bireysel ve toplumsal eğitimin önemi büyüktür. Özellikle bu konuda insanları eğitmek için çeşitli farkındalık çalışmalarının yapılması önem arz etmektedir. Bu farkındalık çalışmaları kapsamında siber-mobbingin hayatımızda var olduğu ve sanal ortamlarda farklı şekillerde gelişebildiği hususları anlatılmalı, bu kapsamda siber-mobbingi oluşturabilecek potansiyel nedenlere karşı algıların açık tutulması ile bu mobbing uygulamalarının cezalandırılması gereken bir suç olduğunun ifade edilmesi gerekmektedir (Kaschnitz, 2016);

Siber mobbing mağdurları ile yapılan araştırmalar, mağdurların ciddiye alınma arzusu ve ciddi yardım almak için büyük istekleri olduğunu göstermektedir. Burada önemli olan nokta, mağdurların arkadaşlarının yanısıra çocuklarına yardım etmeye ve imajını olumlu bir görüntüye çevirmeye istekli ebeveynlerin de aktif desteğinin sağlanmasıdır (Kaschnitz, 2016). Siber-mobbing ve etkilerinin en aza indirilebilmesi adına okullarda bu konuyla ilgili kapsamlı bir eğitimin gerektiği de söylenebilir. Ayrıca, sadece çocukların ve ergenlerin değil, ebeveynlerin de gerektiğinde siber-mobbingin durdurulabileceği hakkında bilgi sahibi olmaları ve en uygun müdahale ve yardımı sağlayabilecek kurumların ve yardımcı sistemlerin bulunduğunu da bilmeleri gerekmektedir. İlave olarak, gizlilik de dahil olmak üzere siber-mobbing mağdurlarının endişelerini azaltmak için kendilerine güvenebilecekleri sırdaşlar belirlemeleri de önemli bir husustur. Bu önlemler siber-mobbing saldırılarının etkilerinin minimize edilmesi adına önemli katkılar sağlayacaktır.

Siber mobbingin en çok gerçekleştiği alan özellikle bireysel kullanıcı profili gerektiren sosyal paylaşım siteleri ve akıllı telefon uygulamalarıdır. Buradan hareketle hiçbir sosyal paylaşım sitesinin ya da akıllı telefon uygulamasının sahte hesap açılmasına olanak tanımaması başlangıç için iyi bir tedbir olarak ifade edilebilir (Gabler, 2013). Tüm kullanıcıların kendi kişisel bilgilerini kullanmasını sağlamak ve "takma ad – nick name" da dahil olmak üzere gerçek bilgi vermeyen hiç bir bilginin online ortamda sunulmaması sağlanmalıdır (Gabler, 2013). İlave olarak, siber-mobbing uygulamalarına yönelik tehditleri durdurabilmek adına "Kullanıcıyı Engelle" başlığı altında siber-mobbing tehditlerini durduracak engelleme sistemlerinin tüm platformlar için kullanımda olması önemli bir husustur. Bununla birlikte, çocukların ve ergenlerin internet üzerindeki yanlış davranışa duyarlılığını arttırmak için önleyici tedbirler de alınması gerekmektedir. Genel olarak, öncelikle sosyal ağlarda gerçek bir gizlilik olmadığını açıkça belirtmek ve öğretmek gereklidir. Bunun için, bazı teknik parametrelerin açıklığa kavuşturulması gerekir ki pek çok genç kullanıcı bu bilgiyi asla bilmemektedir. Aslında hiçbir hesap gizli değildir, burada asıl nokta çok fazla teknik olmadan, basit bir açıklama yapmak potansiyel mağdurların kendilerini koruyabilmelerine katkı sağlayacaktır.

Siber mobbingin önlenmesi ve çözümüne yönelik tedbirler kapsamında diğer bir yöntem "internetin doğru kullanımına yönelik" bir eğitimden daha ziyade genel anlamda sanal taciz ve zorba uygulamalarının kötülüğüne yönelik farkındalık oluşturmak daha etkin bir çözüm sunacaktır. Çünkü, mobbing sorunu internet sorunu değil grup ve kişi dinamiğiyle alakalı bir sorundur. Buna göre, çalışma ortamlarında takım liderleri, okullarda sınıf başkanları ve doğal liderler ve ebeveynler de dahil, faillerin yanı sıra mağdurlarla bireysel çalışmalar yapılmasının da önemi büyüktür. Son olarak, sanal kullanıcıların siber-mobbinge maruz kalmaları durumunda, mobbing saldırısına maruz kalma kapsamında bir irtibat birimi oluşturulmasının ve en kısa sürede mağdura bu birimden yardımcı olunmasının, siber-mobbing sonrası oluşabilecek fiziksel ve ruhsal sorunları en aza indirmede sistematik bir çözüm olacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

Fawzi, N. (2009). Cyber-mobbing: ursachen und auswirkungen von mobbing im internet 37. 1. Aufl.. Baden-Baden: Nomos, Ed. Fischer.

Fellinger, H. (10 Şubat 2018). Cybermoobbing unD möGllcHe präventlve lösunGsAnsätZe. *Handbuch für Jugendarbeit*, 79-84. Erişim Tarihi: 10.02.2018, <https://www.spektrum.at>.

Gabler, H. (2013). *Cyber-Mobbing in sozialen Netzwerken*. Philotec. 1-23.

Goodwin, B., & Fawzi, N. (2012). Cyberbullying-related behaviour and third-person effect. eYouth. Balancing between opportunities and risks. *Brussels: Peter Lang*, 163-180.

Grimm, P., & Clausen-Muradian, E. (2009). Cyber-mobbing–psychische gewalt via internet:„ja, beleidigungen, drohungen. So was halt.“(Alba). *KJuG (54)*, (2), 33-37.

Grimm, P., Rhein, S., & Clausen-Muradian, E. (2008). Gewalt im web 2.0: der umgang jugendlicher mit gewalthaltigen inhalten und cyber-mobbing sowie die rechtliche einordnung der problematik, 1. Aufl., *Vistas*.

Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2008). Cyberbullying: an exploratory analysis of factors related to offending and victimization. *Deviant behavior*, 29(2), 129-156.

Hogh, A., Henriksson, M. E., & Burr, H. (2005). A 5-year follow-up study of aggression at work and psychological health. *International Journal of Behavioral Medicine*, 12(4), 256-265.

Kaschnitz, S. (2016). Cybermobbing. virtuelle welten–reale gefahren. *Pädiatrie & Pädalogie (3)*, 117-120.

Katzer, C., & Fetchenhauer, D. (2007). Cyberbullying: aggression und sexuelle viktimsierung in chatrooms. *Gewaltprävention bei kindern und jugendlichen*, 1, 123-137

Katzer, C., Fetchenhauer, D., & Belschak, F. (2009). Cyberbullying: Who are the victims? A comparison of victimization in internet chatrooms and victimization in school. *Journal of Media Psychology*, 21(1), 25-36.

Leymann, H. (1996). The content and development of mobbing at work. *European journal of work and organizational psychology*, 5(2), 165-184.

Marx, K. (2016). *Denn sie wissen nicht, was sie da reden? Diskriminierung im Cybermobbing-Diskurs als Impuls für eine sprachkritische Diskussion*. Institut für Deutsche Sprache, Bibliothek.

Marx, K. (2016). *Virtueller Rufmord-Offene Fragen aus linguistischer Perspektive*. Institut für Deutsche Sprache, Bibliothek.

Morgenstern, D. (2012). Cyber-mobbing: insbesondere bei jugendlichen an schulen und berufsschulen.

Paine, T. (2009). Virtual violence: protecting children from cyberbullying. *The Rights of Man, Vol.2*, 1-61

Pfetsch, J., Steffgen, G., Gollwitzer, M., & Ittel, A. (2011). Prevention of aggression in schools through a bystander intervention training. *International Journal of Developmental Science*, 5(1-2), 139-149.

Rayner, C. (1997). The incidence of workplace bullying. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 7(3), 199-208.

Sitzer, P., Marth, J., Kocik, C., & Müller, K. N. (2012). Cyberbullying bei schülerinnen und schülern/institut für interdisziplinäre konflikt-und gewaltforschung. (IKG).

Tetik, S. (2010). Mobbing kavramı: birey ve örgütler açısından önemi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2010(1), 81-89.

Tınaz, P. (2006). Mobbing: işyerinde psikolojik taciz. *Çalışma ve Toplum*, 3, 11-22.

PROPAGANDA ARACI OLARAK SİNEMA: BÜYÜK DİKTATÖR FİLMİNİN ALIMLAMA ANALİZİ

Mustafa KARACA¹

ÖZ

Charlie Chaplin'in baş rolünü oynadığı Amerikan yapımı Büyük Diktatör filmi, Amerika Birleşik Devletleri'nin henüz İkinci Dünya Savaşı'na katılmadığı bir yılda çekilmiştir. Filmin çekildiği 1940 yılında ABD tarafsız bir ülke olmasına karşın filmde, Nazizm ideolojisi ve Nazi Almanyası Lideri Adolf Hitler ağır bir eleştiriye maruz bırakılmıştır. Film ABD'de gösterime girdiği dönemde büyük ilgi görürken, Nazi Almanyası'nda ise yasaklanmıştır. Filmde geçen propagandif söylemler, ABD'de Nazi karşıtı kamuoyunun oluşturulmasına neden olmuştur. Savaş sonrasında da Büyük Diktatör filmi Nazizm karşıtı söylemleriyle büyük ilgi görmeye devam etmiştir. Bu çalışmada, ABD yapımı Büyük Diktatör filminin propagandif söylemlerinin üniversite öğrencileri tarafından nasıl okunduğu analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla Stuart Hall'in "Kodlama ve Kodaçımı" bağlamında yer alan üç okuma şekli (egemen, müzakereci ve muhalif) üzerinden üniversite öğrencilerine alımlama analizi gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında, üniversite öğrencileri genel olarak filmde Nazizm karşıtı etkili bir propagandanın yapıldığını kabul etmiştir. Yine filmde yapılan propaganda ile doğru orantılı olarak, filmdeki sunum kodlarında yer alan propagandif mesajların öğrenciler tarafından egemen okuma şekli ile açıldığını ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Nazizm, Propaganda, Film, Komedi, Sinema

Jel Kod: D 83, L82

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sakarya Üniversitesi, İletişim Fakültesi, mkaraca@sakarya.edu.tr.

THE CINEMA AS THE PROPAGANDA TOOL: THE RECEPTION ANALYSIS OF THE FILM OF THE GREAT DICTATOR

ABSTRACT

The American-made Great Dictator film, in which Charlie Chaplin starred, was made in a year when the United States had not yet attended to The Second World War. In 1940, when the film was made, although the USA was a neutral country, Nazism ideology and Nazi Germany's leader Adolf Hitler were subjected to a severe criticism in the film. The film attracted a great deal of attention during the demonstration period in the USA and was banned in Nazi Germany. The propagandistic discourse in the film led to the creation of anti-Nazi public opinion in the United States. After the war, the Great Dictator film continued to show great interest with its anti-Nazism rhetoric. In this study, it was tried to analyze how university students have read the propaganda discourse of the film of US-made Great Dictator. For this purpose, An reception analysis was conducted to university students in three reading styles (dominant, negotiator, and opponent) in the context of Stuart Hall's "Encoding,Decoding". In the light of the findings, it was generally accepted that university students made an effective propaganda against Nazism in the film. It was revealed that the propagandist messages in the presentation codes in the film were commented by the students in the form of dominant reading.

Keywords: Nazism, Propaganda, Film, Comedy, Cinema

Jel Code: D 83, L82

GİRİŞ

Amerika Birleşik Devletleri, 1 Eylül 1939'da Nazi Almanyası' nın Polonya' yı işgal etmesinin ardından İngiltere ve Fransa gibi savaşa hemen dahil olmamış, 1941 yılının son günlerine kadar tarafsızlığını korumuştur. Buna karşın Amerikan medyası, Alman aleyhtarı söylemler ile Nazi Almanyası'na karşı Amerikan kamuoyunun oluşması için adete yarış içine girmişti. Nazi aleyhtarı propagandanın en yoğun görüldüğü alanlardan biri de eğlence sektörü olmuştur. Nitekim, ABD'deki hikayelerde kötü karakterlerin yerini zamanla Naziler almaktaydı; Walt Disney çizgi filmlerinde sevimli çizgi film karakterleri "zalim" Naziler'e karşı savaşmakta, Amerika'nın ünlü çizgi film kahramanı Kaptan Amerika her macerasında, dünyayı ele geçirmek isteyen Nazi lideri Adolf Hitler'im planlarını bozmaktaydı. Amerikan sinemasındaki komedi filmleri ise Nazileri dünyayı ele geçirmek isteyen çılgınlar olarak sunmaktaydı. Bu filmlerden en ünlüsü Charlie Chaplin'in başrolünü aldığı Büyük Diktatör filmidir. Filmde Nazizm ideolojisi ve Nazi lideri Adolf Hitler ağır bir eleştiriye maruz bırakılmıştır.

Büyük Diktatör filmindeki sunum kodlarında yer alan Adenoid Hynkel (Adolf Hitler) karakterinin kamuoyunda nasıl okunduğunun gösterilmesi, komedi filmlerinde oluşturulmak istenen propagandif söylemlerin başarısının ortaya çıkarılması bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu açıdan çalışma kapsamında Kültürel Çalışmalar geleneğinin önemli temsilcilerinden Stuart Hall'in "Kodlama-Kodaçımı"nda yer alan üç okuma şekli (egemen, müzakereci ve muhalif) üzerinden üniversite öğrencilerine alımlama analizi gerçekleştirilmiştir. Hall'ün egemen okumada, izleyiciler kodlandığı gibi ideolojik mesajları doğrudan kabul etmektedir. Müzakereci okumada, gönderiler doğrudan kabul edilmeyip izleyici tarafından sorgulanmaktadır. Muhalif okumada ise metinde yer alan ideolojik söylemlerin tamamen izleyiciler tarafından reddedilmesidir.

Kapsamlı bir literatür taraması yapıldığında, alanda film ve diziler üzerine önemli alımlama analizi çalışmalarının yapıldığı görülmektedir. Bunlar içerisinde; Serttaş (2014), "V For Vendetta Filminin Alımlama Analizi ile Sinemada Televizyon" adlı çalışmada, V For Vendetta filminin nasıl alımlandığını incelemiştir. Elde edilen sonuçlara göre, alımlama analizine katılanlar filmin temasını güncel kitle iletişim sistemi ile yorumlayarak, muhalif okuma gerçekleştirdikleri sonucuna ulaşmıştır. Kılıç (2018) "Seyirci Deneyiminde Film Tercihini Etkileyen Motivasyonlar ve Filmlerin Alımlanması: Recep İvedik Örneği" adlı çalışmada yapılan alımlama analizi ile seyircilerin neden Recep İvedik filmini izlediğini tespit etmeye çalışmıştır. Kılıç, çalışmadaki bulguların ışığında modern kent yaşamından sıkılan bireylerin kendilerini, Recep İvedik karakteri ile özdeşleştirdikleri için filme yöneldiklerini sonucuna ulaşmıştır. Levent (2016), "Zorunlu Göçe İlişkin Belleğin Oluşmasında Filmlerin Katkısı: Dedemin İnsanları ve Bir Tutam Baharat Filmlerinin Alımlanması" adlı filmde

zorunlu göçe yönelik bireylerin düşüncelerini ortaya koyabilmek için alımlama analizi gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda, sinemanın toplumsal bellek üzerinde önemli bir rol üstlendiği ortaya konmuştur.

Literatür taraması sonucunda propaganda amaçlı çekilen filmlerin alımla analizinin yapıldığı tek çalışmanın Çakı'nın (2018b), "Komünizm İdeolojisinde Kült Lider Olgusu: Berlin'in Düşüşü Propaganda Filmi'nin Alımlama Analizi" adlı çalışma olduğu görülmüştür. Çalışmada üniversite öğrencileri üzerine yapılan alımla analizi ile 1950 yapımı Sovyet propaganda filmi "Berlin'in Düşüşü" incelenmiştir. Elde edilen bulgularda Sovyet Sineması'nda, Stalin'in kült lider olarak inşa edilmeye çalışıldığı görülmüştür.

Diğer yandan Nazizm ideolojisi ve Adolf Hitler özelinde de alanda son yıllarda belirli araştırmaların yapıldığı gözlemlenmiştir. Çakı (2018a), "Nazi Almanyası Etkisindeki İtalyan Sosyal Cumhuriyeti'nin Propaganda Posterleri Üzerine İnceleme" adlı çalışmada Nazi Almanyası'nın işgali altındaki İtalya'da uygulanan propaganda faaliyetlerini incelemiştir. Çalışma sonucunda, Nazilerin propaganda amaçlı Müttefik Devletleri'ne yönelik nefret söylemine yer verdiği görülmüştür. Çakı (2018c) "Mitinglerin Propagandadaki Rolü: Nürnberg Mitingleri'ne Ait Fotoğrafların Göstergebilimsel Analizi" adlı çalışmada Nazilerin propaganda amaçlı mitinglerden nasıl yararlandığını incelemiştir. Çalışmada mitinglerin Nazizm ideolojisinin kitleler üzerindeki etkisini arttırmak amacıyla başarılı bir şekilde kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Zorlu vd. (2017), "Türk Sinemasında Nazizm İdeolojisi:'Kırımlı' Filmi ve Göstergebilimsel Analizi" adlı çalışmasında Türk sinemasında Nazizm ideolojisinin nasıl konu edildiği araştırılmıştır. Elde edilen bulgular ışığında, Nazizm'in Türk sinemasında ağır bir şekilde eleştirildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tanyeri Mazıcı ve Çakı (2018), "Adolf Hitler'in Korku Çekiciliği Bağlamında Kamu Spotu Reklamlarında Kullanımı" adlı çalışmada ise Adolf Hitler'in kamu spotu reklamlarında korku çekiciliği boyutunda nasıl kullanıldığını göstergebilimsel analiz yöntemi kullanarak incelemiştir. Elde edilen verilere göre Hitler'in kamu spotu reklamlarında "tehlike", "soykırım" ve "ölüm" metaforları içerisinde kullanıldığı bulunmuştur. Çakı ve İspir (2018), "Adolf Hitler'in Reklamlarda Kullanımı: Mercedes ve Biomen Reklamları Üzerine İncelemesi" adlı çalışmada da Hitler'in reklamlarda kullanımı Türkiye ve Almanya özelinde inceledi. Çakı ve Gülada (2018), "Vichy Fransası'nda İşgal Propagandası" adlı çalışmada Nazi Almanyası'nın Vichy Fransası'nda uyguladığı işgal propagandasını ele aldı. Çakı vd. (2018), "Horst-Wessel Propaganda Marşı Üzerinden Nazizm İdeolojisinin İnşası" adlı çalışmada Nazizm ideolojisinin inşasında marşların propaganda amaçlı kullanımını ele almıştır. Çalışma sonucunda propaganda marşlarında Hitler'in kült lider olarak inşa edilmeye çalışıldığı ortaya çıkmıştır. Erol vd. (2017), "Hitler Dönemi Eğitim Yapısındaki Otokrasinin Eleştirisi: Die Welle Filmi

Üzerine Göstergibilimsel İnceleme" adlı çalışmada Hitler dönemi eğitim yapısı ele alınmıştır. Elde edilen bulgular ışığında, günümüzde Alman sinemasında Hitler dönemi eğitim yapısının ağır bir eleştiriye maruz kaldığı gözlemlenmiştir.

Alanda yapılan çalışmalarda, propaganda disiplininin alımlama analizi ile izleyiciler üzerindeki etkisini ortaya koyan herhangi bir çalışmanın yapılmadığı gözlemlenmiştir. Bu açıdan çalışmada, sinemada yapılan propagandanın izleyiciler üzerindeki etkisinin belirlenmesi ve izleyicilerin Stuart Hall'ün "Kodlama-Kodaçımı" içinde hangi okuma biçimiyle propagandif mesajları alımlandığının ortaya konması alanda çalışmanın öncü olması bakımından önem taşımaktadır.

1. ALIMLAMA ANALİZİ VE STUART HALL'ÜN "KODLAMA-KODAÇIMI" KURAMI

Alımlama kavramı, izleyicilerin medyada yayınlanan iletiler ile ilgili yorumları, algıları, anlam üretimleri ve genel kavrayışlarına işaret eden bir olgudur. Alımlama analizi de, televizyon aracılığıyla yayınlanan programların (film, dizi, haber bülteni vb.) oluşturduğu anlamlar ile izleyiciler tarafından üretilen anlamlar arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışan bir yöntemdir (Şeker, 2009:106). Alımlama analizi, kültürler ve demografik farklılıklar içerisinde bulunan izleyenlerin yorumları arasındaki farklılıkları da ortaya çıkarmaya çalışır (Johnson ve ark., 2009:545). Alımlama analizinde hedef, izleyici kitledir (Akova, 2017:24). Alımlama analizi günümüzde pek çok disiplin tarafından kullanılan bir analiz metodu haline gelmiştir (Becerikli, 2012:165). Alımlama analizinde izleyicilerin programa yönelik görüşleri ön plana çıkarılır. İdeolojik anlam örgüsü içerisinde verilen mesajları kendi bilgi ve deneyimleri ölçüsünde nasıl yorumladığı açıklanmaya çalışılır.

Teknolojik ve toplumsal gelişmeler, kitle iletişim araştırmalarında da yeni değişimlere yol açmıştır. Bu değişimler ile birlikte ana akımın izleyiciye biçtiği pasif rolün, izleyici lehine aktif olarak değiştiği yönündeki fikirlerin de ortaya atılmaya başlandığı görülmektedir. Bu fikirlerin öncülerinden biri de Stuart Hall'dür (Toruk ve Sine, 2015:459-460). Nitekim, Hall'a göre ana akım yaklaşımının kısıtlılıklarına karşı eleştirel yaklaşım önemli çözümler ortaya koyabilmektedir (Özçetin, 2010:18). Hall, izleyicilerin kendi ürettikleri anlamlar boyutunda verilen mesajları analiz ettiğini savunur. Kültürel Çalışmalar geleneğinden gelen Hall'ün ortaya koyduğu "Kodlama-Kodaçımı" Kuramı'na göre izleyici kitle verilen mesajı üç temel üzerinden okumaktadır; egemen okuma, müzakereci okuma, muhalif okuma (Şeker ve Şimşek, 2012:114). Egemen/hakim okumada, izleyiciler verilen mesajı olduğu gibi kabul etmektedir. İzleyici verilen mesajı kayıtsız olarak doğru kabul eder. İzleyiciye göre anlatılmak istenenler, gerçekleri yansıtmaktadır. Müzakereci/tartışmalı okumada ise izleyiciler egemen okumaya göre daha temkinlidir. Program içerisinde verilen mesajlara eleştirel bir dille yaklaşırlar.

Sunum kodlarında belirtilen her bilgiyi doğru kabul etmezler. Muhalif okumada ise izleyen tamamen mesajlara karşıt bir pencereden bakar. İzleyici ideolojik söylemde verilenleri reddeder. Sunulan mesajların doğruyu yansıtmadığına inanır.

Hall, kitle iletişim araçları vasıtasıyla bilginin izleyici tarafından olduğu gibi kabul edildiği dönemin bittiğini savunur. Yeni dönemde, mesajların yorumlanmasında öncü rol tamamen izleyiciye bırakılmaktadır. Hatta, Hall egemen bir dil içerisinde verilen sunumların bile izleyen tarafından karşı çıkılarak yorumlanabileceğini savunur (Medin, 2016:101). Sunumlar içerisinde verilen mesajlar, izleyenin fikirleri ile tekrar inşa edilmektedir (Wood, 2007:76). Özetle, Hall (2001:43), izleyenlerin yaşadıkları kültürel değerler boyutunda, sunumlar içerisinde verilen ideolojik mesajlara farklı tepki ve yorumlar yapabilmektedir.

Çalışma kapsamında analiz edilen Büyük Diktatör filminde, İletişim Fakültesi'nde öğrenim gören üniversitesi öğrencilerinin sunum kodlarında verilen anlam örgülerini hangi okuma biçimleri içerisinde yorumlayacakları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

2. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde Büyük Diktatör filminin propagandif mesajları, Stuart Hall'ün Kodlama-Kodaçımı kuramında ortaya koyduğu üç okuma şekli (egemen, müzakere ve muhalif) bağlamında üniversite öğrencileri üzerine yapılan alımlama analizi ile incelenecektir.

2. 1. Çalışmanın Yöntemi

Çalışma kapsamında örneklem olarak seçilen 1940 ABD yapımı Büyük Diktatör Filmi'nde, üniversite öğrencilerinin filme yönelik fikirleri ve film içindeki sunum kodlarını nasıl okudukları yapılan alımlama analizi ile ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Çalışma kapsamında en sağlıklı verilere ulaşılabilmek için öğrencilere gruplar halinde Büyük Diktatör filmi izletilmiştir. Her öğrencinin filmi izlemesine özellikle özen gösterilmiştir. Analize katılan öğrencilerin en önemli ayırt edici değişkeni cinsiyetleridir. Çalışmaya katılan N.T.,P.A.,G.A.,İ.K. ve Z.K kız öğrenciler, M.G., İ.Ş., A.K., A.D. ve A.G. ise erkek öğrencilerdir.

Her öğrenciye toplam 9 soru yöneltilmiştir. Öğrencilerin yanıt verirken birbirlerinden etkilenmemeleri için her öğrenci için ayrı bir görüşme yapılmıştır. Çalışma kapsamında hazırlanan soruların filmin bütününe genellenebilir olmasına dikkat edilmiştir. Çalışma boyunca tüm katılımcıların doğal ortamda bulunmaları için çaba gösterilmiştir. Katılımcıların verecekleri tüm yanıtlarda her hangi bir baskı hissetmemeleri sağlanmaya çalışılmıştır.

2.2. Çalışmanın Amacı

Çalışmanın temel amacı, kamuoyunun etkilenmesi sürecinde filmlerin propaganda amacıyla kullanılmasının izleyenler üzerinde nasıl etki oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim, olumsuz propagandası yapılan kişi veya kişilere yönelik propagandif mesajlarda güldürü unsurunun bulunmasının ne kadar etkili olduğunun ortaya koyulması da çalışmanın diğer bir amacını oluşturmaktadır. Bu açıdan Stuart Hall "Kodlama-Kodaçımı Kuramı" çerçevesinde katılımcılardan alınan cevaplar doğrultusunda katılımcıların filmde verilen propagandif söylemleri nasıl yorumladıkları açıklanmaya çalışılmıştır.

2.3. Çalışmanın Evreni ve Örneklemi

Çalışmanın evreni, filmlerde propaganda mesajlarına maruz kalan herkesi kapsamaktadır. Bu açıdan çalışmanın evrenine ulaşma şansının olmaması nedeniyle, çalışma belirlenen örneklem üzerinden yapılmıştır. Alımlama analizi, İletişim Fakültesi'nde öğrenim gören 10 üniversite öğrencisi (5 kız, 5 erkek) üzerinden gerçekleştirilmiştir. Analizler, öğrenciler ile yapılan derinlemesine görüşme şeklinde gerçekleşmiştir. Çalışmada İletişim Fakültesi'nde öğrenim gören öğrencilerin seçilmesindeki temel amaç; öğrencilerin İletişim ve Propaganda dersi kapsamında propaganda kavramını ve propaganda türlerini (beyaz, gri, kara propaganda) ayrıntılı bir şekilde öğrenmeleri ve propaganda konusuna vakıf olmalarıdır. Bu açıdan öğrencilerin filmde verilmek istenen propagandif mesajları daha iyi alımlayacakları ve çalışma sonucunda daha sağlıklı verilere ulaşılacağı düşünülmektedir.

2.4. Çalışmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın evreni, propaganda amacıyla kurgulanmış tüm filmleri kapsamaktadır. Buna karşın örneklem olarak yalnızca 1940 ABD yapımı Büyük Diktatör filminin örneklem olarak seçilmesi çalışmanın temel sınırlılığını meydana getirmektedir. Diğer yandan alımlama analizinin yalnızca 10 üniversite öğrencisi üzerinden gerçekleştirilmesi de çalışmanın diğer önemli sınırlılığını meydana getirmektedir.

2.5. Çalışmanın Önemi

Çalışma;

-Komedi filmlerinde oluşturulmak istenen propagandanın izleyenler tarafından fark edilip edilmediğini açıklamak,

- Komedi filmlerinde oluşturulmak istenen propagandanın izleyiciler tarafından nasıl alımlandığını ortaya koymak,

-Komedi filmlerinin propaganda amaçlı kullanımının nasıl yorumlandığını göstermek,

-Komedi filmlerinde izleyenlerin yapılan propagandaları hangi propaganda türü (kara, gri, beyaz) olarak algıladığını ortaya koymak,

-Komedi filmlerindeki propaganda söylemlerinin kamuoyunu etkilemedeki rolünü açıklamak çalışmayı önemli kılmaktadır.

2.6. Çalışmanın Soruları

Çalışma kapsamında;

-Üniversite öğrencileri Büyük Diktatör filminde verilen propagandif mesajları algılayabilmekte midir?

-Üniversite öğrencileri Büyük Diktatör filminde olumsuz propagandasının yapıldığı kişi veya kişileri algılayabilmekte midir?

-Üniversite öğrencileri Büyük Diktatör filminde hangi propaganda türünün (beyaz propaganda, gri propaganda, kara propaganda) kullanıldığını düşünmektedir?

-Üniversite öğrencileri Büyük Diktatör filminde Amerikan kamuoyunun olumsuz yönde etkilendiğini düşünmekte midir?

-Üniversite öğrencileri Büyük Diktatör filminde yer alan sunum kodlarındaki propagandif mesajları gerçekçi bulmuş mudur?

-Üniversite öğrencileri komedi filminin propaganda unsuru olarak başarı sağlayacağını düşünmekte midir?

2.7. Büyük Diktatör Filminin Alımlama Analizi

Çalışmanın bu bölümünde Büyük Diktatör filmi hakkında genel bilgiler verilmiş, ardından da filmdeki propagandif mesajlar, Stuart Hall'ün Kodlama-Kodaçımı kuramında ortaya koyduğu üç okuma şekli (egemen, müzakere ve muhalif) bağlamında üniversite öğrencileri üzerine yapılan alımlama analizi ile incelenmiştir.

2.7.1. Büyük Diktatör Filminin Künyesi

Yönetmen: Charles Chaplin, Wheeler Dryden

Yapımcı: Charles Chaplin

Senarist: Charles Chaplin

Oyuncular: Charles Chaplin, Paulette Goddard, Jack Oakie

Cinsi: Sinema filmi

Renk: Siyah-beyaz

Yapım yılı: 15 Ekim 1940, ABD

Süre: 124 dakika

Dil: İngilizce

Filmin Afışı

Kaynakça: (Rogerebert, 2018).

2.7.2. Büyük Diktatör Filminin Özeti

Charlie Chaplin, filmde diktatör Adenoid Hynkel (Adolf Hitler) ve Yahudi bir berber olmak üzere iki tiplmeyi canlandırmaktadır. Yahudi Berber, Birinci Dünya Savaşı'nda Tomania (Almanya) için savaşır. Savaşta bir Alman subayının (Schultz) hayatını kurtarır. Fakat geçirdiği uçak kazası nedeniyle yıllarca hastanede yatar. Bu nedenle Tomania'nın başına geçen Adenoid Hynkel ve yönetiminin Yahudilere karşı girişmiş olduğu şiddet eylemlerinden habersizdir. Bir gün hastaneden kaçar ve evine gelir. Kapısında Yahudi yazısı yazılıdır. Hynkel'in adamları ile kavga ederken onu hayatını kurtardığı Schultz gelir ve onu kurtarır. Gerçekleri öğrenen berber Hannah adında bir kıza aşık olur. Bu sırada Adenoid Hynkel (Adolf Hitler), Herring (Hermann Goering) ve propaganda bakanı Garbitsch (Joseph Goebbels) Yahudi mallarına el koymakta ve tüm dünyayı fethetme planı

yapmaktadır. Getto'da yaşam zordur. Hynkel'i eleştiren Schultz tutuklanır. Hannah ve beraberindekiler Avusturya'ya göç ederler. Hynkel, Bacteria (İtalya) ülkesinin diktatörü olan Benzini Napoloni (Mussolini) ile görüşür. Hynkel, Napoloni'den önce Avusturya'yı işgal etmek ister, bunun için tebdil-i kıyafet giderek, Avusturya sınırında bekleyen ordusunun başına geçmeye karar verir. Toplama kampından kaçan berber ve Schultz, tesadüfen Avusturya sınırında Hynkel'i bekleyen Tomania ordusu ile karşılaşır. Ordudakiler, berberi Hynkel sanırlar. Berber de ordunun başına geçer. Gerçek Hynkel'de berber sanılır, tutuklanır ve hapse atılır. Hynkel kılığındaki berber Avusturya'yı işgal eder. Schultz ile birlikte berber Tomania'nın başkentine gider ve yönetimi devralır. Tüm Tomania halkı onun Avusturya işgali hakkında konuşmasını beklerken o büyük bir cesaret örneği göstererek, tüm dünyaya barış çağrısı yapar. Berber'in anti-nazi propagandası olarak değerlendirilen konuşması şu şekildedir:

"Askerler! Zorbalara itaat etmeyin. Onlar sizi eziyor; düşüncelerinizi, hislerinizi ve hareketlerinizi planlıyor, sizi koyun yerine koyuyorlar. Sizi aç bırakıp, hayvan terbiye eder gibi şartlandırıp topun ağzına sürüyorlar. İnsanlıktan çıkmış, beyni ve kalbi makineleşmiş kişilere teslim olmayın. Sizde nefret yok, sevilmeyen kişiler nefret eder ancak. Askerler! Esirlik için değil, hürriyet için savaşın. Şöyle der Luka İncili'nin 17. bölümünde "Tanrının krallığı insanın içindedir" Bir kişiye, bir gruba değil, herkese açıktır. Siz insanlar, makineleri yaratacak güçtesiniz, mutluluğu yaratacak güçte. Bu güçle yaşamı hür ve güzel yapın, harika bir maceraya dönüştürün".

2.7.3. Filmin Konu Edildiği Döneme Genel Bakış

Alman ordularının 1 Eylül 1939 tarihinde Polonya'ya saldırısının ardından İngiltere ve Fransa kısa bir süre sonra Nazi Almanyası'na savaş açtı (Hart, 2015:37). Bu süreçte ABD tarafsızlığını ilan ederek, savaşın dışında kalmaya çalıştı. Buna karşın, 1939 yılında Alman-Sovyet saldırmazlık paktının imzalanması, ABD'nin savaşa yönelik savunma önemlerini arttırdı (Kissenger, 2010:337). Hitler, 1940 yılında başta Fransa olmak üzere Avrupa'nın önemli bir kısmını işgal etmiş durumdaydı (Eberle ve Uhl, 2017:108). Nazilerin Avrupa'daki tüm ilerleyişine karşın, ABD'de hakim olan görüş savaştan uzak kalma yönündeydi (Taylor, 1996:104). Bu süreçte Amerikan yönetiminin aldığı tarafsızlık kararına karşın, ABD'de anti-Nazi pek çok yazılı ve görsel ürün piyasaya sürülmekteydi. Naziler Amerikan kamuoyunda büyük bir eleştiriye maruz bırakılmaktaydı.

1941 yılında Japon İmparatorluğu'nun Amerika Birleşik Devletleri'ne karşı gerçekleştirdiği Pearl Harbor baskınından dört gün sonra Nazi Almanyası ABD'ye savaş açtı (Caplan, 2017:262). ABD'nin savaşa dahil olduğu 1941 yılının Aralık ayında Almanlar, Avrupa kıtasının büyük bir kısmı ile Afrika kıtasının kuzey bölümünü elle geçirmiş durumdaydılar. Alman Wehrmacht kuvvetleri

Avrupa'da Sovyetler'in başkenti Moskova'ya, Afrika'da ise Mısır sınırlarına kadar ilerlemişlerdi (Macksey, 2012:79). Hitler'in ABD'ye savaş ilan etmesiyle birlikte Amerikan kamuoyu Nazi Almanyasına karşı tek vücut haline geldi (Fussell, 1990:138). ABD ve Almanya arasındaki savaş durumu 1945 Mayıs'ında Nazilerin kayıtsız şartsız teslimine kadar sürdü (Keegan, 2011:415).

2.7.4. Katılımcıların Değerlendirmeleri ve Yorumları

Bu bölümde analize katılan 5 erkek, 5 kız toplam 10 öğrenciye çalışma kapsamında hazırlanan 6 başlık (filme ilişkin görüşler, propaganda alımlaması, gerçeklik alımlaması, karakterlerin alımlaması, kamuoyu etkileme alımlaması, komedi ve propaganda alımlaması) temelinde 9 soru yöneltilmiştir. Filmde yansıyan sunum kodlarında oluşturulmak istenen propagandif söylemlerin nasıl okundukları ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

2.7.4.1. Büyük Diktatör Filmine İlişkin Genel Görüşler

Çalışmaya katılan üniversite öğrencilerine ilk olarak film hakkındaki genel görüşleri sorulmuştur. Kız öğrenciler filmi başarılı bir propaganda filmi olarak değerlendirmişlerdir.

N.T.: Komedi tarzında diktatörlüğü, diktatörlüğün doğurduğu kötü sonuçların insanlara etkileri, karşı koyanların uğradığı muameleleri çok güzel ve etkili bir şekilde anlatmış. Her şeyin özeti Yahudi berberin filmin sonundaki konuşması, muhteşem.

P.A.: Film tek kelimeyle harikaydı. Komedi yoluyla bir çok mesaj veriyor. İnsanlar, sıkılmadan gerçekleri güzel bir şekilde izleme şansı bulmaktadır.

G.A.: Filmde 1918 gerçeklerini komedi yoluyla ortaya koymaya çalışılmış. Halka yapılan kötü ve iyi, her şeyi anlatmaya çalışmışlardır.

İ.K.: Muhteşem. Bir komedi filmi olarak diktatörlüğü çok güzel anlatmış.

Z.K.: İyi ve kötü tüm gerçekleri beyaz propaganda yöntemini kullanarak anlatmışlardır. Komedi ağırlıklı bir film yapmışlar.

Erkek öğrenciler de, kız öğrenciler gibi filmi başarılı bir propaganda filmi olarak değerlendirmişlerdir.

M.G.: 1918 yılından sonra Almanya'daki Yahudiler üzerinde nasıl propaganda yapıldığını anlatmaktadır.

İ.Ş.: İkinci Dünya Savaşı'nda Nazilere karşı yapılan propaganda filmi.

A.K.: Propagandayı komik unsurlar ile mizahi bir dille anlatarak gerçekleri yansıtıyor.

A.D.: Film Nazi Almanyası ile dalga geçme odaklıdır. Başarılı bir biçimde konular işlenmiştir. Komedi filmi olmasının yanı sıra faşizme karşı propaganda filmidir.

A.G: Başarıyla yapılmış bir komedi filmi olmasına rağmen propagandayı yansıtmıştır.

Genel olarak öğrencilerin izlenimleri, Büyük Diktatör filminin başarılı bir şekilde çekilmiş bir propaganda filmi olduğu yönündedir.

2.7.4.2. Büyük Diktatör Filmine İlişkin Propaganda Alımlaması

Çalışmanın bu bölümde film içerisinde yoğun bir şekilde propaganda yapılıp yapılmadığı, yapıldıysa ne tür bir propagandanın (beyaz propaganda, gri propaganda, kara propaganda) yapıldığı sorulmuştur. Kız öğrencilerin hepsi filmde yoğun bir şekilde propaganda yapıldığını, yapılan propagandanın ise beyaz propaganda olduğunu ifade etmişlerdir.

N.T.: Filmde propaganda yapıldığını düşünüyorum. Beyaz propaganda, iyi ve kötü gerçekleri anlatır.

P.A.: Evet. Hem de komedi yoluyla. Beyaz propaganda.

G.A.: Evet. Düşünüyorum. Konuşmalar yaparak, radyo yoluyla halka bir şeyler aktarmaya çalışıyor. Beyaz propaganda, iyi ve kötü tüm gerçekleri anlatmış.

İ.K.: Evet. Beyaz propaganda yapıldığını düşünüyorum. Beyaz Propaganda.

Z.K.: Evet. Düşünüyorum. Diktatörlüklerini komedi ağırlıklı bir film üzerinden belirtiyorlar. Beyaz Propaganda, iyi ve kötü tüm gerçekleri anlatıyor.

Erkek öğrenciler, kız öğrenciler gibi filmde yoğun bir şekilde propaganda yapıldığını kabul etmektedir. Buna karşın kız öğrencilerden farklı olarak yapılan propaganda türü ile ilgili farklı görüşler belirtmişlerdir. Öğrencilerden ikisi gri, ikisi beyaz, biri ise kara propagandanın yapıldığını ifade etmiştir.

M.G.: Kesinlikle yapılmaktadır. Gri propaganda yapılmaktadır. Filmde sadece Yahudilere yapılanların altı çizilirken, Hitler'in uygulamalarına vurgu yapılıyor.

İ.Ş.: Evet. Gri propaganda.

A.K.: Evet. Beyaz Propaganda.

A.D.: Evet düşünüyorum. Askeri diktatörlük ile kendisini belli etmiştir. Hitler konuşmalarının iyi mi kötü mü olduğunu propaganda bakanına sormaktadır. Kara propaganda.

A.G: Evet. Beyaz propaganda, iyi ve kötü tüm gerçekleri anlatır.

2.7.4.3. Büyük Diktatör Filmi'ne İlişkin Gerçeklik Alımlaması

Filmi izleyen öğrencilere sorulan diğer bir soru ise filmin gerçeği yansıtıp, yansıtmadığı ile ilgilidir. Kız öğrencilerin üçü filmde gerçeklerin kısmen yansıtıldığını, ikisi ise filmin tamamen gerçekleri yansıttığını söylemektedir.

N. T.: Daha fazlası da var. Film sadece küçük bir etkisi yansıtıyor.

P.A.: Yazan olayları bütün çıplaklığı ile vermemiş olsa da yansıtmış. Ama ince sahnelerle.

G.A.: Doğrular bir nevi de olsa yansıtıyorlar. Fakat insanlara komedi yoluyla anlatılmaya çalışıyorlar.

İ.K.: Kısmen de olsa doğru yansıtıyor.

Z.K.: Doğru yansıtılıyor.

Erkek öğrenciler kız öğrencilerin aksine, filmde gerçeklerin yansıtılması ile ilgili ortak bir fikre sahip değildir. Erkelere ikisi filmin tamamen gerçekleri yansıttığını, birisi kısmi olarak gerçekleri yansıttığını, ikisi ise gerçekleri yansıtmadığını ifade etmiştir.

M.G.: Filmde yaşananlar kısmen doğru yansıtılıyor. Daha eleştirel bir dil kullanılmıştır.

İ.Ş.: Doğruyu yansıtıyor.

A.K.: Hitler'in karakteri abartılı şekilde gösterilmiş. İnsanların sosyal yaşamındaki zorlukları iyi yansıtılmış.

A.D.: Her ne kadar film olsa da gerçeği yansıtmaktadır. Film doğruları komedi şeklinde de olsa iyi bir şekilde aktarmıştır.

A.G: Doğruyu yansıtıyor.

2.7.4.4. Büyük Diktatör Filmi'ne İlişkin Karakterlerin Alımlaması

Katılımcılara, filmde Charlie Chaplin'in oynadığı iki karakter (Yahudi Berber, Adenoid Hynkel) ile ilgili yorumlar yapılması istenmiştir. Filmdeki Yahudi Berber karakteri, hem erkek hem de kız öğrenciler tarafından komik ve iyi niyetli olarak değerlendirilmiştir.

Yahudi Berber:

N. T.: Komik, sakar fakat karşı koyacak kadar cesur, sevimli ve haksızlığa karşı mücadelecisi.

P.A.: Komik ve cesaretli.

G.A.: Komik ve cesaretli.

İ.K.: Çok mülayim. Savaş karşıtı kendi halinde, iyi niyetli.

Z.K.: Özgürlükçü. Kendisinin ve yurttaşlarının hakkını savunan biri.

M.G.: Başlarına ne geleceğini anlamayan adam, ne düşüneceğini, ne yapacağını anlamamaktadır.

İ.Ş.: Çok iyi oluşturulmuş karakter.

A.K.: İyi niyetli ve saflığı ile ön planda.

A.D.: Çok iyi oluşturulmuş karakterler.

A.G.: Çok komik sahnelerdi.

Hynkel ile ilgili görüşleri sorulduğunda ise öğrenciler genel olarak olumsuz yorumlarda bulunmuşlardır. Öğrenciler, Hynkel ile ilgili deli, çılgın, beceriksiz, egosu yüksek ve zavallı gibi yorumlarda bulunmuştur. Hynkel ile ilgili olumlu yorumda bulunan öğrencilerin sayısı oldukça sınırlı kalmıştır. Elde edilen bu bulgulardan, filmde Hynkel ile ilgili verilmek istenen mesajın üniversite öğrencileri tarafından egemen okuma şekliyle kabul edildiği gözlemlenmektedir.

Adenoid Hynkel (Adolf Hitler):

N. T.: Balon sahnesi aslında, güç, iktidar, hırs, ego vd. sahip olsa da bir gün sötüp kalıyor, zavallı bir adam.

P.A.: Hitler'i bana sevdiren tek adam. Deli.

G.A.: Hırslı, iktidar hırsı.

İ.K.: Dengesiz, çılgın, beceriksiz.

Z.K.: Baskı ile insanları etkisi altına almaya çalışan bir diktatördür.

M.G.: Diktatör insanları korkuyla yönetiyor.

İ.Ş.: Hitler'i kopya ediyor.

A.K.: Narsist ve güç aşığı.

A.D.: Gayet başarılıydı.

A.G: Narsist.

Filmde hangi karakterin yerinde olmak istersiniz şeklindeki soruya ise katılımcılardan farklı yanıtlar gelmiştir. Kız öğrencilerin üçü Yahudi Berber'in, ikisi ise Hannah'ın yerinde olmak istediklerini söylemiştir. Buna karşın, erkeklerin üçü Hitler'i temsil eden Hynkel'in, ikisi ise Yahudi Berber'in yerinde olmak istediklerini söylemişlerdir. Erkek katılımcıların Hynkel'in yerinde oynamak istemeleri, filmde verilen tüm olumsuz mesajların erkekler tarafından kabul edilmesine karşın erkeklerin muhalif bir okuma şeklini benimsediklerini ifade etmektedir.

N. T.: Yahudi Berber

P.A.: Hannah.

G.A.: Hannah

İ.K.: Yahudi Berber.

Z.K.: Yahudi Berber.

M.G.: Diktatör rolünde oynamak isterdim.

İ.Ş.: Charlie Chaplin -Berber

A.K.: Filmde diktatör olmak isterdim.

A.D.: Hitler rolü

A.G: Charlie Chaplin -Berber

3.7.4.5. Büyük Diktatör Filminin Kamuoyunu Etkilemesine Yönelik Alımlama

Filmin kamuoyu üzerindeki etkisi sorulduğunda ise, kız ve erkek öğrencilerin hepsi filmin kamuoyunun görüşleri üzerinde etki oluşturabileceğini söylemiştir.

N. T.: Etkilemiştir.

P.A.: Sonuçta gerçek olan bir şeyi ele almış. Ki az bile gösterilmiş.

G.A.: Evet düşünüyorum. Almanlarla alay etmişler. Hitler'in yapmayacağı şeyleri filmde yapmış gibi göstermişlerdir.

İ.K.: Evet. Düşünüyorum.

Z.K.: Evet. Düşünüyorum.

M.G.: Evet, kesinlikle olumsuz etkiler.

İ.Ş.: Evet etkili olduğu kesin.

A.K.: Evet düşünüyorum.

A.D.: Evet düşünüyorum. Amerika savaşmadan önce medya aracılığıyla haklılığını kanıtlama yoluna gider.

A.G: Evet

2.7.4.6. Büyük Diktatör Filmi Komedi ve Propaganda Alımlaması

Komedi filmlerinin propaganda amaçlı kullanımını hakkındaki temel görüşleri sorulduğunda, katılımcıların hepsi komedi unsurunun propaganda mesajlarının etkisini arttırabileceği yönünde görüş bildirmiştir.

N. T.: Evet. Düşünüyorum. Çünkü komik ve sevimli gösterecek olayları dikte etmek, benimsetmek ve sevdirmek her zaman için daha başarılı olur.

P.A.: Kesinlikle. Hatta daha da başarılı olur. Çünkü insanların nabzını ölçmek önemlidir.

G.A.: Evet, güldürerek insanlara bir şeyler aktarılıyor.

İ.K.: Evet. Bu filmde gayet başarılı olmuş.

Z.K.: Başarılı olacağını düşünüyorum.

M.G.: Evet. Kesinlikle dönemine göre başarı sağlamıştır.

İ.Ş.: Evet dalga geçerek propaganda yapıyor.

A.K.: Propagandaya mizahın katılması ilgi çekici olup başarı sağlayabilir.

A.D.: Evet. Sadece belgeseller değil. Komedi hiciv yolu ile mesajların verilmesi ve propagandanın kullanılması başarıya götürmüştür.

A.G: Evet

SONUÇ

Filmi izleyen tüm öğrenciler filmi beğenmiş ve başarılı bulmuştur. Kız ve erkek öğrencilerin hepsi filmde propaganda yapıldığını kabul etmektedir. Buna karşın yapılan kız ve erkek öğrencilerin yapılan propaganda türü hakkında farklı görüşleri bulunmaktadır. Kız öğrencilerin tamamı filmde beyaz propaganda yapıldığını belirtmekte, filmde verilen tüm mesajların gerçek olduğunun altını çizmektedir. Bu açıdan kız öğrencilerin Hall'ün egemen okuma şeklini benimseyerek, filmde verilen tüm ideolojik kodlamaları olduğu gibi kabul ettikleri görülmektedir. Buna karşın filmde yapılan propagandayı erkek öğrencilerin ikisi beyaz propaganda (egemen okuma), ikisi gri propaganda (müzakereci okuma) ve birisi de kara propaganda (muhalif okuma) olarak değerlendirmiştir. Genel manada değerlendirildiğinde ise öğrenciler filmde beyaz propaganda yapıldığını söylemektedir.

Analize katılan öğrencilerden filmin genel manada gerçekleri yansıtıp yansıtmadığı sorulmuştur. Kız öğrencilerin üçü filmin kısmi olarak gerçekleri yansıttığını (müzakereci okuma) söylerken, yalnızca iki tanesi filmin tamamen gerçekleri yansıttığını (egemen okuma) söylemiştir. Erkek öğrencilerin ise ikisi filmin tamamen gerçekleri yansıttığı (egemen okuma), ikisi kısmi olarak yansıttığı (müzakereci okuma) biri de gerçekleri yansıtmadığını (muhalif okuma) belirtmiştir.

Hem erkek hem de kız öğrenciler Yahudi Berber'in filmde olumlu yönleriyle değerlendirmişlerdir. Buna karşın Hynkel ile ilgili görüşleri sorulduğunda ise öğrenciler genel olarak olumsuz yorumlarda bulunmuşlardır. Öğrenciler, Hynkel ile ilgili deli, çılgın, beceriksiz, egosu yüksek ve zavallı gibi yorumlarda bulunmuştur. Hynkel ile ilgili olumlu yorumda bulunan öğrencilerin sayısı oldukça sınırlı kalmıştır. Elde edilen bu bulgulardan, filmde Hynkel ile ilgili verilmek istenen mesajın üniversite öğrencileri tarafından egemen okuma şekliyle kabul edildiği gözlemlenmektedir. Öğrenciler filmde olumsuz olarak gösterilen kişileri algılayabilmektedir. Üniversite öğrencileri Büyük Diktatör filminde yer alan sunum kodlarındaki propagandif mesajları genel manada gerçekçi bulmuştur.

Çalışma kapsamında elde edilen en ilginç bulgulardan birisi, "Filmde hangi karakterin yerinde olmak istersiniz?" sorusuna verilen yanittir. Kız öğrencilerin üçü Yahudi berber, iki ise Hannah rolünde oynamak istediklerini belirtmişlerdir. Filmde olumlu karakterler olarak yansıtılan Yahudi Berber ve Hannah'ın kız öğrenciler tarafından tercih edilmesi, kızların filmde egemen okumayı gerçekleştirdiklerini göstermektedir. Buna karşın erkek öğrencilerin ikisi Yahudi Berber'in yerinde

olmak isterken, üçü Hynkel'in (Hitler) yerinde olmak istediklerini belirtmiştir. Bu sorudan hareketle analize katılan erkeklerin ikisinin egemen, üçünün ise muhalif okuma gerçekleştirdikleri gözlemlenmiştir.

Filmin kamuoyu üzerindeki etkisi sorulduğunda ise, kız ve erkek öğrencilerin hepsi filmin kamuoyunun görüşleri üzerinde etki oluşturabileceğini söylemiştir. Komedi filmlerinin propaganda amaçlı kullanımı hakkındaki temel görüşleri sorulduğunda, katılımcıların hepsi komedi unsurunun propaganda mesajlarının etkisini arttırabileceği yönünde görüş bildirmiştir.

Çalışmada alımlama analizi yapılan Büyük Diktatör filmine yönelik Stuart Hall'ün egemen, müzakereci ve muhalif üç okuma şeklinin de gerçekleştirildiği gözlemlenmiştir. Buna karşın filme yönelik öğrencilerin genel olarak egemen okuma gerçekleştirdikleri saptanmıştır. Çalışma, propaganda amaçlı çekilen filmlerin kitleler üzerinde nasıl bir etki oluşturduğunu ortaya koyması bakımından önem taşımaktadır. Buna karşın gelecek çalışmalarda günümüzde çekilen dizi ve filmlerin taşıdıkları propagandif mesajların, daha farklı demografik özelliklere sahip katılımcılar üzerinden alımlama analizinin yapılmasının alana daha da fazla katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Akova, S. (2017). Sigarayı bırak, hayatı bırakma sloganlı kamu spotları örneklemelerinin alımlama analizi yöntemi ile incelenmesi. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 15-36.

Becerikli, S. Y. (2012). Sağlık iletişimi çalışmalarında alımlama analizinin kullanımı: odak grup çalışması yoluyla kamu kampanyaları ve reklam metinlerine ilişkin çapraz bir okuma pratiği. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (43), 163-177.

Caplan, J. (2017). *Hitler almanyası 1933-1945*, İdem Erman (Çev.). İstanbul: İnkılap Yayınları.

Çakı, C. (2018a). Nazi almanyası etkisindeki italyan sosyal cumhuriyeti'nin propaganda posterleri üzerine inceleme. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 11(2), 252-272.

Çakı, C. (2018b). Komünizm ideolojisinde kült lider olgusu: berlin'in düşüşü propaganda filmi'nin alımlama analizi. *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi*, (9), 94-113.

Çakı, C. (2018c). Mitinglerin propagandadaki rolü: nürnberg mitingleri'ne ait fotoğrafların göstergebilimsel analizi. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 59-79.

Çakı, C. ve Gülada, M. O. (2018). Vichy fransası'nda işgal propagandası. *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1), 53-80.

Çakı, C., Doğan, D. K., & Yılmaz, N. (2018). Horst-Wessel propaganda marşı üzerinden nazizm ideolojisinin inşası. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 2018(46), s.89-110.

Çakı, C. & İspir, İ. (2018). Adolf Hitler'in reklamlarda kullanımı: mercedes ve biomen reklamları üzerine incelemesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 114-127.

Eberle, H. ve Uhl, M. (2017). *Hitler kitabı*. Mustafa Tüzel, (Çev.). İstanbul:Alfa Yayınları.

Erol, E. G., Cerrahoğlu, N., & Çakı, C. (2017). Hitler dönemi eğitim yapısındaki otokrasinin eleştirisi: die welle filmi üzerine göstergebilimsel inceleme, *IX. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi*, Ordu, 1234-1249.

Fussell, P. (1990). *Wartime: understanding and behavior in the second world war*. USA: Oxford University Press.

Hall, S. (2001). *Encoding/decoding. media and cultural studies: keywords*, 2, United Kingdom: Blackwell Publishing.

Hart, B. L. (2015). *İkinci dünya savaşı tarihi*, Kerim Bağrıaçık, (Çev.). İstanbul: İş Bankası Yayınları.

Johnson, J. L., Oliffe, J. L., Kelly, M. T., Bottorff, J. L., & LeBeau, K. (2009). The Readings of smoking fathers: a reception analysis of tobacco cessation images. *Health Communication*, 24(6), 532-547.

Jowett, S. G. ve O'donnell, V. (2014). *Propaganda & persuasion*. USA: Sage.

Keegan, J. (2011). *The Second world war*. USA:Random House.

Kılıç, I. Ö. (2018). Seyirci deneyiminde film tercihini etkileyen motivasyonlar ve filmlerin alımlanması: recep ivedik örneği. *TRT Akademi*, 3(5), 322-321.

Kissenger, H. (2010). *Diplomasi*. İbrahim H. Kurt, (Çev.). 9. Baskı. İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Levent, S. (2016). Zorunlu göçe ilişkin belleğin oluşmasında filmlerin katkısı: dedemin insanları ve bir tutam baharat filmlerinin alımlanması. *Moment Dergi*, 3(2), 436-466.

Macksey, K. J. (2012). *2. Dünya savaşı'ndaki askeri hatalar*, M. Tanju Akad, (Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Yayınları.

Medin, B. (2016). Kahramanın ç hali: temsil ve özdeşlik bağlamında behzat ç. üzerine bir alımlama çalışması. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 1(1).

Özçetin, B. (2010). Kullanımlar ve doyumlardan izlerkitle sosyolojisine: türkiye'de izlerkitle çalışmaları. *İletişim Araştırmaları*, 8(2), 9-37.

Rogerebert. (13 Mart 2018). *Büyük diktatör film afişi*, Erişim:13 Mart 2018. [https:// www.rogerebert.com / reviews /great -movie -the - great -dictator -1940](https://www.rogerebert.com/reviews/great-movie-the-great-dictator-1940).

Toruk, İ. ve Sine, R. (2015). Sosyal medyanın toplumsal etkileri bağlamında “black mirror” dizisinin alımlanması. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 1(37), 457-481.

Şeker, T., & Şimşek, F. (2012). Kodlama-kodaçımı bağlamında muhteşem yüzyıl dizisinin lise öğrencileri üzerindeki etkilerine yönelik alımlama analizi. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 7(2), 111-120.

Şeker, T. (2009). 5n1k haber programının alımlama analizi. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 5(4), 105-117.

Serttaş, A. (2014). V for vendetta filminin alımlama analizi ile sinemada televizyon. *Global Media Journal: Tr Edition* 5 (9): 303-322.

Tanyeri Mazıcı, E. ve Çakı, C. (2018). Adolf hitler'in korku çekiciliği bağlamında kamu spotu reklamlarında kullanımı, *Erciyes İletişim Dergisi*, 5 (3), 290-306.

Taylor, A. J. P. (1996). *Origin of the second world war*. USA: Simon and Schuster.

Wood, H. (2007). The Mediated conversational floor: an interactive approach to audience reception analysis. *Media, Culture & Society*, 29(1), 75-103.

Zorlu, Y., Çakı, C., Karaca, M. (2017). Türk sinemasında nazizm ideolojisi: “kırımlı” filmi ve göstergebilimsel analizi, sosyoloji konferansları - *Istanbul Journal of Sociological Studies* No: 56 (2017-2) / 65-93.

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL KAYGI DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Ülkü TOSUN¹

S. Ç. Kemal GÜDEK²

Aziz ZORLU³

ÖZ

Sosyal kaygı, topluluk önünde konuşma, yemek yeme gibi eylemlerden kaçınma şeklinde ortaya çıkar. Sosyal kaygısı olan çocuk ve ergenler; sınıfta başkalarının önünde konuşma, tahtaya yazı yazma, başkalarıyla konuşma, okul tuvaletini kullanma, toplu halde yemek yeme konularında sıkıntılar yaşarlar (Stein ve Stein,2008,Akt. Kauffman ve Landrum, 2015). Bu çalışmada İstanbul ili Avrupa bölgesindeki bir devlet ilkokulunun 4. sınıfında okuyan 40 kız ve 40 erkek öğrenciye hem sosyal kaygı ölçeği hem de çocuk kaygı ve depresyon ölçeği uygulanmıştır. Çalışma grubundaki kız ve erkek öğrencilerin sosyal kaygı düzeyleri eşit bulunurken ortalama puanları da testin güvenilirliği araştırmasındaki ortalama puanlarla benzerlik göstermektedir. Kaygı ve depresyon ölçeği sonuçlarına göre ise 8 öğrencide yüksek düzeyde, 10 öğrencide ise sınırdaki kaygı ve depresyon görülmüştür. Sonuç olarak çocuk, aile, okul arasındaki etkileşim ve iletişimin normal sınırlar içinde olduğu öngörülebilir

Anahtar Kelimeler: İlkokul Öğrencisi, Sosyal Kaygı, Kaygı ve Depresyon.

Jel Kodları: I31, I37

¹Dr. Öğrt. Üyesi, Kıbrıs Sosyal Bilimler Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ulkutosun@hotmail.com

²Uzman, İstanbul University, Çapa Tıp Fakültesi, kemal.gudek@istanbul.edu.tr

³ Dr. Psk. Dan., Milli Eğitim Bakanlığı, azizzorlu@hotmail.com

A STUDY OF SOCIAL ANXIETY OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS

ABSTRACT

Social anxiety emerges as avoiding actions such as speaking in front of others and having a meal. Children and adolescents with social anxiety have troubles speaking in front of the class, writing on the blackboard, talking to others, using the school toilet, eating in public (Stein & Stein, 2008 in Kauffman & Landrum, 2015). In this study, both social anxiety scale and child anxiety and depression scale were applied to 40 female and 40 male students in the 4th grade of a state primary school in European region of Istanbul province. The mean scores of the female and male students in the study group were found to be equal to each other and also similar to the sample group mean score of the research in which reliability and validity studies were done. According to the results of anxiety and depression scale, 8 students had high level of anxiety and 10 students had anxiety and depression at the border level. As a result, it can be predicted that the interrelation and communication among child, family and school are within normal limits.

Key Words: Primary School Student, Social Anxiety, Anxiety & Depression.

Jel Codes: I31, I37

GİRİŞ

Korku ve kaygılar sonucunda hissedilen sıkıntı, gerginlik, huzursuzluk gibi duygular çocukların gelişimlerinin bir parçasıdır (Albano ve diğ.,2003, Akt. Kauffman ve Landrum, 2015,s.272). Korku ve kaygı, bireylerin yaşamlarını devam ettirebilmeleri için gereklidir (Kring ve diğ. 2014,s.173).

1. KAYGI

Gerçek bir tehlikenin olduğu durumlarda hissedilen duygu KORKU, tehlikenin ne olduğunu tam bilemeden hissedilen duygu ise KAYGI olarak isimlendirilir. **Kaygı** kavramı üç ögeyi içerir: (1) Bilişsel öge (korkuyorum/dehşete düştüm vb) (2) Fizyolojik öge (kalp atışının hızlanması, tenin kızarması vb) (3) Davranışsal öge (güçlü bir kaçma, kurtulma isteği vb). **Korku** duygusunda ise yalnızca bilişsel ögenin bulunduğu kabul edilir (Butcher, Mineka ve Hooley,2013,s.332). May (1981) kişinin bildiği durumlardan bilmediği durumlara geçtiğinde kaygı hissettiğini belirtir. Normal kaygı, kişiyi değişimi ve gelişimi için güdülerken, nörotik kaygı kişiyi işlevsiz duruma getirebilmektedir(Akt.Corey, 2005, s.162).

1.1. Nörotik Kaygı:

Psikanalitik yaklaşıma göre, kendi içindeki çatışmalar artarak kaygı şeklinde ortaya çıktığında kişi kaygılarını hemen kontrol edemezse savunma mekanizmaları yoluyla kontrol etmeye çalışır. Bu nedenle de kişilerin kaygı düzeyleri anlaşılabilir (Corey,2005,s.75). Bebeklerin düşmekten ve yüksek sesten korkmaları, kendilerini korumalarını sağladığından bu korkular normal kabul edilir. Çocukların da yaşları ilerledikçe ailelerinde yaşanan strese, bilgisayar oyunları veya medyadan izledikleri film ve haberlerden etkilenme durumlarına göre korkuları artabilir. Korkuları aşırı olduğunda ve çocuğun işlevselliğini olumsuz etkilediğinde çocukta kaygı bozukluğu söz konusu olabilir (Kauffman ve Landrum, 2015,s.272). Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından yayınlanan DSM-5 tanı ölçütleri el kitabında (2013) yer alan kaygı bozukluğu çeşitleri şöyledir: Ayrılma kaygısı bozukluğu, özgül fobi, sosyal fobi/kaygı, panik bozukluk, agorafobi, yaygın kaygı bozukluğu, maddenin/ilacın yol açtığı kaygı bozukluğu ve tanımlanmamış kaygı bozukluğu. Freud'a göre; çaresizlik, ayrılma veya ayrılma tehdidi, yoksunluk, kayıp, düş kırıklığı, kaygı bozukluğu olan ebeveyn ile özdeşleşme, önemli bir yetişkin tarafından onaylanmamak veya onaylanmamak korkusu, koşullanma, ve fiziksel tehditler kaygı bozukluğunun ilk kaynaklarıdır. Fiziksel tehditler ise kazalar, fiziksel ağrı, anne baba tutumları gibi dış çevre, açlık, susuzluk gibi iç çevre ve tacizlerden oluşmaktadır (Ersevimi,1997,s.159-161). Bolby(1960) bebeğin doğduktan sonra anneden kopmasını ilkel kaygı olarak, bir yaşanmışlığa dayalı olarak gelecekteki olası tehlikelere karşı kişinin kendini korumasına yönelik kaygıyı da ikincil kaygı olarak nitelemektedir (Akt. Ersevimi, 1997,s.163).

1.2. Sosyal Kaygı

Tüm çocuklar ve gençler bazen içedönük davranışlarda bulunabilirler, yeni ve/veya alışkın olmadıkları ortamlarda sosyal olarak kendilerini yetersiz hissedebilirler. Çevrelerinin kendilerine karşı olan davranışlarıyla sosyal işlevsellikleri olumsuz etkilenebilir. Austin ve Sciarra, (2012) toplum içinde yanlış davrandığını düşünen/farkeden «pot kıran» bazı insanların utandıklarını bazı insanların ise umursamaz davrandıklarını belirtirken, sosyal kaygısı olan bireylerin o ortamdan sonsuza kadar kaçmak istediklerini vurgularlar. Sosyal kaygı, topluluk önünde konuşma, yemek yeme gibi eylemlerden kaçınma şeklinde ortaya çıkar. Sosyal kaygısı olan çocuk ve ergenler; sınıfta başkalarının önünde konuşma, tahtaya yazı yazma, başkalarıyla konuşma, okul tuvaletini kullanma, toplu halde yemek yeme konularında sıkıntılar yaşarlar (Stein ve Stein,2008. Akt. Kauffman ve Landrum, 2015). Sosyal kaygısı olan **öğrenciler/çocuklar** okul ortamında akranlarıyla ilişkileri sırasında ağlama, bağırma, tepinme, sinme, çekinme, konuşamama davranışları sergilerler (Bourne,2003). Sosyal kaygı bozukluğu 10 ‘lu yıllarda başlar. Bulgulara göre eğitim düzeyi düşük olanlar ile SES düşük olanlarda yaygın olarak görülür. Kadınlarda 1.4 / 1 oranında erkeklerden daha yaygın olarak rastlanır. Yaşam boyu görülme olasılığı % 7-13’tür. Belli bir zaman kesitinde sosyal kaygıya sahip olanların oranı % 2.3 – 7.2 aralığındadır. (Yüksel,2006,s.160-161). Denetlenemeyen ve öngörülemeyen stresli olaylara maruz kalan ve genetik olarak da yatkınlığı olan çocukların bir kısmında fobi olarak sosyal kaygı görülebilir. Sosyal kaygısı olan bireylerin kişisel denetim duygularının zayıf olmasının nedeni aşırı koruyucu ve bazen de reddeden ailelerde yetişmelerinin bir sonucu olabilir (Butcher, Mineka ve Hooley,2013,s.352).

Çocuklardaki kaygılar konusunda ülkemizde gerçekleştirilen araştırmalar, yalnızca hastanelere tedavi için başvuran çocukların kayıtları ile sınırlıdır. Oysa anne-baba tutumları yanında öğretmen tutumlarından da etkilenen, ailelerinin koruması olmadan kendi başlarına var olmak durumunda kaldıkları okul ortamlarında da öğrencilerin korku ve kaygılarının incelenmesi ve çıkan sonuçlar doğrultusunda öğrencilere psikolojik danışmanlık hizmetlerinin verilmesi, sağlıklı nesillerin yetişmesi açısından önemli görülmektedir.

Bu çalışmada öğrencilerin sosyal kaygı düzeyleri nörolojik bozukluk haline gelmeden önce okulun rehberlik birimi tarafından psiko-sosyal temelde değerlendirilmiştir. Benzer şekilde kaygı ile ilgili psikolojik testlerin okullarda yaygın olarak uygulanması ve sonuçların alanyazında paylaşılması, öğrencilerin psiko-sosyal gelişmelerinin izlenmesini kolaylaştıracaktır. Araştırmaların sonuçları, bir taraftan öğrencilerin korku ve kaygılarının azalması diğer taraftan öğrenme güdülerinin artması için okullarda alınabilecek tedbirlere ışık tutacaktır.

2. ÇALIŞMANIN AMACI

Sosyal ilişkilerde sorunların başladığı ilkökul 4. sınıftaki öğrencilerin sosyal kaygı düzeylerinin saptanması ve yüksek kaygılı öğrencilere psikolojik desteğin sağlanmasıdır.

Problemler:

- İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal kaygı düzeylerinde cinsiyetleri açısından anlamlı farklılık var mıdır?
- İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin kaygı bozuklukları çeşitlerinden olan ayrılık kaygısı, genel kaygı, panik bozukluk, fobi, obsesif-kompulsif bozukluk, depresyon, toplam kaygı, toplam ve kaygı ve depresyon düzeylerinde cinsiyetleri açısından anlamlı farklılıklar var mıdır?

3. YÖNTEM

Bu çalışma, betimsel yöntem tarama çalışmasıdır. Eğitimde en yaygın kullanılan çalışma modelidir. Araştırmacı, bu modeli kullanarak çalışmaya katılanların özelliklerini özetler. Tarama çalışmalarında bir grubun veya grupların belli özelliklerini anlamak, yorumlamak için çeşitli yöntemlerle veriler toplanır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel,2011, s.21).

3.1. Çalışma Grubu :

İstanbul ili Avrupa yakasındaki bir devlet ilkökuluna devam etmekte olan, orta ve ortanın altında sosyo-ekonomik seviyedeki 40 kız 40 erkek toplam 80, dördüncü sınıf ilkökul öğrencilerinden oluşmaktadır.

Çalışma grubu belirlenirken, seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel,2011, s.91).

3.2. Veri Toplama Araçları:

Çocuklar için Sosyal Kaygı Ölçeği (ÇSAÖ-Y):

La Greca (1993) ve arkadaşları tarafından geliştirilen sosyal kaygı ölçeği, Demir (2000) ve arkadaşları tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Testin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları için 3 ayrı okuldan 452 çocuğa uygulanmıştır. Test – tekrar test güvenilirlik çalışmasının uygulandığı testte Cronbach Alfa katsayısı .81'dir. Geçerlik çalışması için kliniğe başvurmuş ve sosyal kaygı tanısı konulmuş çocukların verileriyle yapılmış ve ölçeğin normali, normal olmayandan ayırt edebildiği görülmüştür. Bu anlamda ölçek, çocuklarda kaygıyı ölçmeye yarayacak geçerli ve güvenilir bir araçtır. Ölçekten alınan puanlar; kişilerin ölçeği aldıkları grubun ortalama, medyan, standart sapma puanları ile karşılaştırılarak değerlendirilmektedir.

Çocuklar için Anksiyete ve Depresyon Ölçeği (ÇADÖ)

2000 yılında Chorpita ve arkadaşları tarafından geliştirilen ÇADÖ, 2017 yılında Görmez ve arkadaşları tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. 47 maddeden oluşan ölçeğin, ayrılık kaygısı, genel kaygı, panik bozukluk, fobi, obsessif-kompulsif bozukluk, depresyon olmak üzere 6 alt testi vardır. Ayrıca toplam kaygı ile toplam kaygı ve depresyon puanları da elde edilmektedir. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı genel olarak .95, olurken her bir alt test için yapılan analizlerde de .75-.86 arasında değişmektedir.

Verilerin Analizi :

Verilerin analizinde SPSS-21 bilgisayar programı kullanılarak frekans dağılımları, ortalama, medyan ve standart sapmalarına bakılmıştır.

4. BULGULAR VE SONUÇ

Çalışma grubuna yapılan test sonuçlarına uygulanan Kolmogorov-Smirnov normallik testi sonuçlarına göre, grupta normal dağılım bulunmuştur. Uygulanan ölçeğin özelliği gereği, çocukların test sonuçları çalışma grubundaki tüm çocukların test sonuçlarının ortalama ölçümlerine göre değerlendirilmektedir.

Bu çalışmada; grubun medyanı: 43.00, standart sapması ise: 12.8766 olarak bulunmuştur. 1993 yılında yapılan «sosyal kaygı» ölçeğinin orijinalinin geçerlik ve güvenirlik çalışmasında medyan 42.27 ve standart sapma da 11.59 'dır. Bu çalışmada bulunan sonuçlar ile ölçeğin orijinalinde yapılan çalışmaların sonuçları birbirine benzer niteliktedir. Bu durum çalışma grubundaki öğrencilerde sosyal kaygının normal sınırlarda olduğu ve buldukları toplumu yansıttıkları şeklinde yorumlanabilir.

Çalışmada, kız ve erkek öğrencilerin puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır. Alanda yapılan araştırma sonuçlarında da (Demir ve diğ.,2000; Akt. İşeri, A.2011) kız ve erkek öğrencilerin sosyal kaygı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Klinikte değerlendirilen çocuk ve ergenlerde kaygı bozukluklarının başlangıç yaşı 7-12 arasındadır (Şenol, 2007). Bu çalışmada da 10-11 yaş aralığındaki kız ve erkek öğrencilerin kaygı puanları birbirine yakın bulunmuştur. Bu sonuç, alandaki diğer araştırmalarla benzerlik göstermektedir. Ayrıca kız ve erkek öğrenciler arasında bir farkın olmaması, sosyal işlevsellikte bir kırılmanın olmadığı, sonuçların sosyal kaygıyı değil normal kaygıyı gösterdiği şeklinde yorumlanabilir.

Aynı çalışma grubunda yer alan öğrencilere farklı zamanda uygulanan “Çocuklarda Anksiyete ve Depresyon Ölçeği-ÇADÖ” ölçeğinin sonuçlarına bakıldığında, genel kaygı ve panik bozukluk alt ölçekleriyle toplam kaygı ve depresyon düzeyinde hiçbir öğrencide klinik olarak bir bozukluk

bulunmamıştır. Bununla birlikte sosyal kaygıyı içeren “fobi” alt testi ile sosyal kaygı ile örtüşen belirtileri olan obsesif- kompulsif (takıntı-zorlantı) (Akgün,1989) alt testlerinde klinik olarak rahatsızlıkları saptanan öğrenciler bulunmaktadır.

Çocukların Kaygıları ve Düzeyleri

Tablo 1:
Çocuklarda Anksiyete ve Depresyon Ölçeği Sonuçları

Alt Ölçek	Klinik Durum	Erkek	Kız	Toplam
Ayrılık Kaygısı	Sınırdadır	1	---	1
Fobi	Sınırdadır	3	1	4
OKB (Takıntı-Zorlantı)	Sınırdadır	4	2	6
	Yüksek	2	1	3
Depresyon	Sınırdadır	1	---	1
	Yüksek	---	1	1
Toplam Kaygı	Sınırdadır	1	---	1
	Yüksek	1	1	2
Toplam		13	6	19

Tabloda gösterilen sonuçlara göre toplam rahatsızlık/bozukluk bildirim sayısı 19 dur. Fakat bazı öğrenciler birden fazla rahatsızlık bildirdiklerinden sınırda ve/veya yüksek düzeyde rahatsızlığı olan öğrenciler 6 kız, 8 erkek olmak üzere toplam 14 öğrenci olup toplam öğrencilerin % 17 sine denk gelmektedir. Bu tür rahatsızlıkların çocuklarda görülme oranının % 2-4 arasında olduğu belirtilir. Bu sonuç, toplam olarak yüksek bir orantıya işaret etmektedir. Güleç (2006, s.23-25) kaygı bozuklukları konusundaki açıklamalarında normal ve patolojik kaygı arasındaki sınırların çok kesin olmadığını belirtir. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak, kaygı bozukluklarından herhangi birinin yaşam boyunca yaygın olarak görülme oranı da %25’dir (Öztürk ve Uluşahin, 2011, s.481). Diğer taraftan özellikle batılı kaynaklarda son dönemlerde dünyada şiddetin artması ile oluşan sürekli korku atmosferi, çocukların ve gençlerin bunlara tanık olması sonucunda kaygı bozukluklarının arttığını, ve bu konuda en çok dikkat çeken davranışlarının da okula gitmeme şeklinde ortaya çıktığını vurgulamaktadırlar (Nolen-Hoeksema, 2011; Austin ve Sciarra, 2012). Kız değil de erkek öğrencilerde kaygı bozukluklarından birinin daha fazla görülmesinin nedeni, ailelerin kızları daha fazla korumaya alırken erkek çocuklarından beklentilerinin daha fazla olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Bu çalışmada temel olarak öğrencilerin sosyal kaygı düzeyleri ile ilgilenilmiştir. Kız ve erkek öğrencilerin sosyal kaygı düzeylerinin birbirine yakın olması, bu çalışma sonucundaki ortalama puanlar ve standart sapmaların daha fazla sayıda öğrenci ile gerçekleşen çalışma sonuçlarıyla paralellik göstermesi araştırmanın güçlü yönleridir. Bununla birlikte sosyal kaygının yanı sıra kaygı bozuklukları kategorisinde yer alan diğer kaygı çeşitlerinin de değerlendirilmesinin, öğrenciler açısından yararlı sonuçlar yaratacağı görülmektedir. Çünkü elde edilen sonuçlar ışığında, öğrencilere verilecek psikolojik

danışmanlık hizmetlerinin içeriği ve niteliği -bireysel ve/veya grup çalışmaları gibi- belirlenebilecektir. Ayrıca okul psikolojik danışmanının; veliler ve öğretmenleri, öğrencilerin yaşadıkları kaygılar, nedenleri ve kaygıların azalması için verebilecekleri destekler konusunda bilgilendirmesi mümkün olabilecektir.

Öneriler

- Öğrencilerin okul iklimi hakkındaki görüşlerinin sosyal kaygılarını nasıl etkilediğine bakılabilir.
- Okuldaki arkadaşlık ilişkileri ile öğrencilerin sosyal kaygıları arasındaki ilişkilere bakılabilir.
- Öğrenciler, veliler ve öğretmenler ayrı ayrı olmak üzere, öğrencilerin sosyal kaygı düzeylerini testler aracılığıyla değerlendirebilirler. Test sonuçları paylaşarak, farkındalık yaşanabilir.
- Öğrencilerin yaşadıkları sosyal kaygı, ayrılık kaygısı, genel kaygı gibi kaygıları azaltacak tedbirlerin alınması ve uygulanması konularında hem veliler hem de öğretmenler bilgilendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akgün,N.(1989). Obsesyonel Nevroz Saplantı-Zorlantı Bozukluğu. Ankara: Nobel Tıp Kitabevi.
- Amerikan Psikiyatri Derneği (2013). DSM-5 Tanı Ölçütleri. Ankara: HYB ve Boylam Psikiyatri Enstitüsü
- Austin, V.L. ve Sciarra,D.T. (2012). *Çocuk ve ergenlerde duygusal ve davranışsal bozukluklar*. Ankara: Nobel Yayınları
- Bourne,E.J. (2010). *The Anxiety and phobia workbook*. USA: New Harbinger Publications, Inc.
- Butcher, J.N., Mineka,S.ve Hooley,J.M. (2013) Anormal Psikoloji. İstanbul: Kaknüs Yayınları
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün,Ö.E., Karadeniz,Ş., Demirel,F.(2011). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Corey,G. (2005). *Psikolojik danışma, psikoterapi kuram ve uygulamaları*. Ankara: Mentis Yayınları
- Demir, T., Eralp-Demir, D., Türksoy,N.,Özmen,E. ve Uysal,Ö. (2000) Çocuklar için sosyal anksiyete ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Düşünen Adam*, 13 (1): 42-48
http://www.dusunenadamdergisi.org/ing/dergipdf/dusunen_adam_dergisi_24afead7f9814ed695977a1fc21d1213.pdf
- Ersevimi, İ. (1997). *Freud ve Psikanalizin temel ilkeleri*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri

- Görmez,V., Kılıçaslan, A., Ebesutani, C. (2017). Psychometric properties of the parent version of the revised child anxiety and depression scale in a clinical sample of Turkish children and adolescents. *Child Psychiatry Human Development*. 2017, 48 (6): 922-933.
- Güleç,C.(2006) *Psikiyatrinin A-B-C'si. Ruhsal bozukluklar, tanısı ve tedavisi*. İstanbul:Say Yayınları.
- İşeri, A. (2011). Ben hasta değilim. Ed.Aysel Ekşi. *Sosyal fobi*. İstanbul: Nobel Tıp Yayınları.
- Kauffman,J.M. ve Landrum,T.J.(2015). *Düğüsal ve davranışsal bozukluğu olan çocukların ve gençlerin özellikleri*. Ankara: Nobel Yayınları
- Kring,A.M., Johnson,S.L., Davison,G. Ve Neale,J. (2014). *Abnormal psycholog*. Singapore: Wiley
- Öztürk, O.ve Uluşahin,A.(2011) *Ruh sağlığı ve bozuklukları I*. Ankara: Tuna Matbaacılık A.Ş.
- Nolen-Hoeksema, S. (2011). *Abnormal psychology*. NY: McGraw-Hill International Edition.
- Şenol, S.(2007). *Çocuk ve ergenlerde ansiyete bozuklukları, Psikiyatri temel kitabı*. Ankara: HYB Yayınları.
- Yüksel, N. (2006). *Ruhsal hastalıklar*. Ankara: MN Medikal ve Nobel Yayınları

İLÇE BELEDİYE ÇALIŞANLARININ ÖRGÜTSEL BAĞLILIK DÜZEYLERİ: AKSARAY İLİ ÖRNEĞİ

Erol KOYUNCU¹

Atilla ELÇİ²

ÖZ

Her kurumda olduğu gibi belediyelerin de başarısının artması için çalışanların örgütlerine olan bağlılıkları üst düzeyde olmalıdır. Bu durum şüphesiz ki çalışanların örgüte olan katkılarını artıracak etkenlerdendir. Bu çalışmada amaç, ilçe belediye çalışanlarının örgütsel bağlılık düzeylerini ölçmek olup çalışanların kurumsal bağlılığının, örgütlerin gelişimi ve amaçlarına ulaşması açısından büyük önem taşıdığı varsayımından yola çıkılmış ve bu çerçevede Aksaray iline bağlı ilçe belediye çalışanlarına " Üç Boyutlu Örgütsel Bağlılık Ölçeği" uygulanarak, söz konusu çalışanların örgütsel bağlılık düzeyini ölçmek amaçlanmıştır. İlk olarak Allen ve Meyer (1991) tarafından geliştirilen bu ölçek üç farklı boyutta, duygusal bağlılık, devam bağlılığı ve normatif bağlılık boyutlarında ele alınarak 147 belediye çalışanına uygulanarak bağlılık düzeyleri incelenmiştir. Sonuçlar göstermiştir ki, çalışmaya katılan personelin duygusal bağlılık boyutunun, diğer boyutlara nazaran daha yüksek çıkmış olmasının, çalışanların kendilerini kurumlarına bağlı hissettiklerini göstermiştir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0,744 olarak bulunmuş olup bu değer, çalışmanın güvenilirliğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel Bağlılık, Devam Bağlılığı, Normatif Bağlılık, Duygusal Bağlılık, Belediye.

Jel Kodları: I31, I37

¹ Ortaköy Belediyesi, komserim68@gmail.com

²Prof. Dr., atilla.elci@gmail.com

ORGANIZATIONAL LOYALTY LEVELS OF DISTRICT MUNICIPAL EMPLOYEES: AKSARAY SAMPLE

ABSTRACT

As in every corporation, loyalty of employees to their organization has to be at top level to increase the success of the municipalities. No doubt, this situation is one of the factors that increases employee's contribution to the organization. In this study, to measure the organizational commitment of district municipal employees it was assumed that institutional commitment of the employees was of great importance in terms of attaining the development and goals of organizations and in this framework, it was aimed to measure the organizational commitment level of the employees by applying 'A Three Dimensional Organizational Commitment Scale to the municipal employees of the province of Aksaray. This scale, which was first developed by Allen and Meyer (1991), was applied to 147 municipal employees to investigate their commitment levels at three different dimensions which are emotional commitment, continuity commitment and normative commitment. As a result of this study, it was concluded that the staff who participated in this study showed a loyalty to their corporations and this loyalty was mainly towards an emotional view.

Keywords: Organizational Commitment, Continuing Commitment, Normative Commitment, Emotional Commitment, Municipality.

JEL Codes: I31, I37

GİRİŞ

Bu çalışma, çalışanların örgütsel bağlılığının, kurumların gelişimi ve amaçlarına ulaşması açısından büyük önem taşıdığı varsayımını bir veri olarak kabul etmektedir. Ancak örgütsel bağlılık olgusunun, halkın tümüne hizmet vermekle yükümlü olan yerel yönetimlerde, ifade edilen amaçların ötesinde işlevler taşıdığı da ileri sürülebilir. Yerel yönetimler, özel işletmelerde olması muhtemel olduğu gibi kişisel amaçlara veya vizyonlara uygun hareket edemezler. Yerel yöneticinin vizyonu göz ardı edilemez bir değer taşımakla birlikte kurumun amaçları, söz konusu yerleşimde yaşayanların amaçlarından oluşur. Dolayısıyla amaçlara, değerlere sadakat, fedakârlık, hizmet kalitesi vs. gibi unsurlar, başarısızlık durumunda yeri bir başka kurum tarafından doldurulabilecek ticari bir işletme ölçeğinde düşünülemez. Kısacası örgütsel bağlılık, yerel yönetimler için örgütün kendisini aşan bir anlam taşımaktadır.

Bu çalışmada amaç, ilçe belediye çalışanlarının örgütsel bağlılık düzeylerini ölçmektir. Makalede örgütsel bağlılık ve yerel yönetim kavramları ele alınacak ardından Aksaray iline bağlı ilçelerde yapılarak 147 çalışana uygulanan Üç Boyutlu Örgütsel Bağlılık Ölçeği vasıtasıyla elde edilen veriler sunulmuştur.

1. BELEDİYELER

Belediyeler genel olarak yerel ve ortak ihtiyaçları karşılamak üzere kurulmuş halka en yakın yönetim birimleridir. 5393 sayılı Belediye Yasasının 3. maddesinde belediyenin tanımı yapılmıştır. Belediye, “Belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir”.

Günümüzde yerel yönetimler, bir taraftan mevcut hizmetleri daha etkin ve yaygın olarak yerine getirirken diğer taraftan yeni kamusal hizmetler sunmak zorunda kalmaktadır. Yerel yönetimler, yerel hizmetleri içinde vatandaşın seçeneklerini arttırmak ve katılımcılığı özendirmek konusunda gittikçe artan bir yükümlülük içine girmektedir. Bu nedenle giderek artan ve çeşitlenen kamusal hizmet talebini oranlı olarak giderek azalan kaynaklarla yerine getirmek zorunda kalmaktadırlar. (Ökmen, 2009).

Belediyeler, kentsel alanlarda yaşayan halkın, yerel nitelikteki ihtiyaçlarını karşılayan kamu tüzel kişisidir. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin neden olduğu sosyal hareketlilik, sosyal, kültürel ve sportif nitelikli uğraşı alanlarının ortaya çıkması, kentsel alandaki nüfus artışı, sosyo-ekonomik iş bölümü ve katmanlaşmanın artması gibi faktörler, halkın ihtiyaç ve beklentilerinin çeşitlenmesine yol açmıştır (Bozlağan ve Yaş, 2007). Belediyeler, özerk ve dinamik yapıları sebebiyle, bürokratik ve hantal merkezi yönetim kuruluşlarından farklı olarak, alternatif hizmet yöntemleri kullanabilen, kaliteye ve etik değerlere önem veren, beldenin sorunları ile hemşerilerin talep ve beklentilerini iyi bilen ve buna uygun hizmetler üreten müteşebbis birimler olarak değerlendirilmektedir (Şen ve Eken, 2007). Halkın

ihtiyaç ve isteklerine duyarlı davranmak, halkın sürekli desteğini, beğenisini ve güvenini sağlamak belediye yönetimleri için önemlidir. Dikkat edilmesi gereken, bu hizmetlerin yerine getirilmesinde halkın memnuniyetinin ne derece sağlanabildiğinin ölçülebilmesi ve düzeltici-önleyici faaliyetler geliştirilerek, vatandaş odaklı bir hizmet sunumu gerçekleştirilebilmesidir.

2. ÖRGÜTSEL BAĞLILIK

Örgütsel bağlılık literatürü incelendiğinde, birbirinden farklı birçok bağlılık tanımına rastlamak mümkündür. Yüksel (2000), “sadece işverene sadakat demek değil, örgütün iyiliği ve başarısının sürmesi için örgüte dâhil olanların düşüncelerini açıklayıp, çaba gösterdikleri bir süreçtir” şeklinde tanımlarken, Celep (2000) de örgütsel bağlılığı, “bir örgütün bireyden beklediği formal ve normatif beklentilerin ötesinde, bireyin bu amaç ve değerlere yönelik davranışlarıdır” şeklinde tanımlamaktadır.

Ayrıca Özsoy (2004) örgütsel bağlılığı, bireyin örgüt çıkarlarını kendi çıkarlarından üstün görmesi olarak tanımlarken, Balay (2000) örgütsel bağlılığı, bireyin örgütteki yatırımları, tutumsal nitelikteki bir bağlılıkla sonuçlanan davranışlara yönelimi ve örgütün amaç ve değerler sistemiyle özdeşleşmesi olarak tanımlamıştır.

Yapılan tanımlar ışığında örgütsel bağlılık kavramının tanımını; iş görenlerin örgütte kalmak istemeleri, örgütün tüm etkinliği, çıkarı ve başarısı ile kimliklenme, iş görenin örgüte karşı olan sadakat tutumu ve çalıştığı örgütün başarılı olabilmesi için gösterdiği ilgi şeklinde özetlememiz mümkün olabilir.

Örgütsel bağlılık, örgütlerin varlıklarını koruma uğraşlarının hem temel etkinliklerinden hem de nihai hedeflerinden biridir. Çünkü örgütsel bağlılığı olan bireyler daha uyumlu, daha doyumlu, daha üretken olmakta, daha yüksek derecede sadakat ve sorumluluk duygusu içinde çalışmakta, örgütte daha az maliyete neden olmaktadır (Balcı, 2003).

2.1. Örgütsel Bağlılığın Sınıflandırılması

Örgütsel bağlılık sınıflandırmaları içerisinde, literatürde en çok kabul gören ve kullanılan model, Allen ve Meyer’in modeli olmuştur. Örgütsel bağlılıkla ilgili araştırmaların genellikle yazarlar tarafından geliştirilen üçlü bağlılık modelini esas aldıkları görülmektedir (Seymen, 2008). Bu çalışmada da Allen ve Meyer’in geliştirdikleri örgütsel bağlılık ölçeği kullanıldığı için bu sınıflandırma şekli üzerinde daha ayrıntılı durma gereği duyulmuştur.

2.1.1. Duygusal bağlılık: İş görenlerin örgütlerinin değerlerini, hedeflerini ve amaçlarını benimsedikleri oranda hissettikleri bağlılıktır. Bu durumda iş gören, örgütün değerlerini güçlü bir şekilde kabul eder ve örgütün bir parçası olarak kalmayı ister. Bu durum, iş görenin örgüte bağlılığının en iyi şeklidir. Aslında bu kişiler, her işverenin hayalini kurduğu, gerçekten kendini örgüte adanmış ve sadık iş görenlerdir. Böyle iş görenler, işe karşı olumlu tutum sergilerler ve gerektiğinde ek çaba göstermeye hazırdırlar.

2.1.2. Devam bağlılığı: İş görenlerin, örgütlerine yaptıkları yatırımların sonucunda gelişen bağlılıktır. Bu durumda iş gören, örgüte fazlasıyla zaman ve çaba harcadığını, yatırım yaptığını ve bunun sonucu olarak da örgütte kalmasının bir zorunluluk olduğunu düşünmektedir.

2.1.3. Normatif bağlılık: Kişinin örgütte çalışmayı kendisi için bir görev olarak görmesi ve örgütüne bağlılık göstermenin doğru olduğunu hissetmesi olup, örgütten ayrılma sonucunda ortaya çıkacak kayıpların hesaplanmasından etkilenmemektedir.

Sonuçta her bağlılık türü, bireyi bir şekilde örgüte bağlamaktadır. Özellikle yoğun duygusal bağlılığı olan iş görenler istedikleri için, güçlü normatif bağlılığa sahip olan iş görenler zorunlu oldukları için, devam bağlılığı güçlü olan iş görenler ise ihtiyaç duydukları için işlerinde kalırlar. Nedenleri farklı olduğundan her bağlılığın farklı etkisi ve sonucu ortaya çıkmaktadır (Çetin, 2004).

2.2. Örgütsel Bağlılığın Önemi

Günümüzde hızla değişen çevre koşullarına paralel olarak örgütsel bağlılık kilit bir rol üstlenmektedir. Örgütsel bağlılık davranışının örgütler için en önemli özelliği, örgütün yetenekli insan kaynağından en iyi derecede yararlanabilmesine olanak tanımasıdır(Ersoy ve Bayraktaroğlu, 2010). Çalışanların bağlılığı örgütsel başarıya ulaşmada en kritik faktör olarak görülmekte ve örgütler üyelerinin örgütsel bağlılığını arttırmak istemektedir. Çünkü örgütsel bağlılık çalışanları problem oluşturan değil, problemlere çözüm getiren insanlar haline dönüştürür. Örgütler eğer varlıklarını devam ettirmek ya da refah içerisinde olmak istiyorlarsa mutlaka üyelerinin bağlılıklarını sağlamalıdır(İnce ve Gül, 2005).

Örgüt çalışanları, kendi amaçlarını gerçekleştirebildikleri ölçüde örgütsel amaçlar için çalışmakta ve örgüte bağlanmaktadır. Bu nedenle, çalışanların verimliliği açısından örgüt amaçlarını benimsemeleri ve örgütsel bağlılıklarının sağlanması önem teşkil etmektedir(Özmen, Arbak ve Saatçioğlu, 1997).

3. METODOLOJİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Araştırmanın amacı, Aksaray iline bağlı ilçe belediye çalışanlarının genel örgütsel bağlılık düzeylerinin belirlenmesidir. Belediyeler, işletmeler veya tüm kamu kurum ve kuruluşlar hizmet noktasında en iyisini sunma çabası içerisinde oldukları sürece başarıyı yakalayacaklardır. Bu noktada sürekli kendini yenilemek, projeler üretmek, beklentilerin neler olduğunu tespit etmek, teknolojiyi yakından takip etmek son derece önemlidir. Belediyeler özellikle hem kurum içi hem de kurum dışındaki çevreye karşı sorumluluklarının bilincinde olup hareket etmelidir. Bunun için de çalışanlardan yüksek performans elde etmek için personelin örgütlerine olan bağlılığı önem taşımaktadır.

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini belediye çalışanları oluşturmaktadır. Örneklem olarak Aksaray İli İlçe Belediyesi çalışanları belirlenmiştir. Bu örneklem içerisinde seçilen 147 kişiden dönen anket sonuçlarından değerlendirilmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada verilerin toplanmasını sağlamak için anket yöntemi uygulanmıştır. Araştırma da kullanılan anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik değişkenleri içeren 7 soru yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünde örgüte bağlılıkları, Allen-Meyer tarafından geliştirilen üç boyutlu (Duygusal Bağlılık, Devam Bağımlılığı ve Normatif Bağlılık) ve 18 ifadeden oluşan örgütsel bağlılık ölçeği ile ölçülmüştür.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada uygulanan anketten elde edilen verilerin analizi için “SPSS 21,0” programı kullanılmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Demografik Bulgular

Örneklem grubunun demografik özelliklerine ilişkin bulgular tablo halinde sunulmuştur. Cinsiyet, yaş, medeni durum, eğitim seviyesi, aylık gelir, statü ve çalışma süresi ile ilişkili demografik bulgular Tablo: 1’de detaylı olarak gösterilmiştir.

Tablo 1. Örneklem Demografik Özelliklere Göre Dağılımı

Değişken	n	%
Yaş		
20-30	60	40.8
31-40	65	44.2
41-50	14	9.5
51 ve üstü	8	5.4
Cinsiyet		
Erkek	117	79.6
Kadın	30	20.4
Çalışma Süresi		
1-5	89	60.5
6-10	31	21.1
11-15	13	8.8
16-20	5	3.4
21-üstü	9	6.1
Medeni Durumu		
Evli	99	67.3
Bekâr	48	32.7
Eğitim Durumu		
Orta Okul	19	12.9

Lise	43	29.3
Ön lisans	48	32.7
Lisans	31	21.1
Yüksek Lisan	6	4.1
Statü		
Memur	44	29.9
İşçi	32	21.8
Sözleşmeli	31	21.1
Şirket Per.	40	27.2
Aylık Gelir		
Alt-1500	41	27.9
1500-2500	69	46.9
2500-3500	26	17.7
3500-üstü	11	7.5

Görüldüğü üzere, araştırmaya katılanların %79,6'sı erkek, %20,4'ü kadındır. Katılımcıların yaş dağılımlarının %85'i 20 ile 40 yaş arasındadır. Yine katılımcıların %67,3'ü evli, %32,7'sinin bekâr oldukları tespit edilmiştir. Katılımcıların %32,7'si ön lisans, %29,3'ü lise ve %21,1'i ise lisans mezunudur. Katılımcıların %60,5'inin yeni işe başlayanlar olduğu, aylık gelirleri incelendiği zaman %27,9'ünün 1500 TL altında aylık geliri olduğu görülmektedir

4.2.Örneklemin Güvenilirlik Analizi

Örneklemin Güvenilirlik Analizi (Cronbach Alpha Katsayısı) örgütsel bağlılık ölçeği 0,744 olup alt boyutlardan duygusal bağlılık 0,882, devam bağlılığı 0,620 ve normatif bağlılık ise 0,670 çıkmış olup güvenilirlik sonuçları sosyal bilimler için kabul edilir düzeydedir.

Tablo 2. Örneklemin Güvenilirlik Analizi

	İfade Sayısı	Cronbach Alpha Katsayısı
Örgütsel Bağlılık	18	,744
Duygusal Bağlılık	6	,882
Devam Bağlılığı	6	,620
Normatif Bağlılık	6	,670

4.3. Örgütsel Bağlılık Ölçeğine Ait Faktör Analizi

Örgütsel bağlılık ölçeğinin alt boyutlarının belirlenmesi amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi yapılmıştır. Devam bağlılığı açıklanan toplam varyansın %25'ini, duygusal bağlılık %24'ünü ve normatif bağlılık ise % 23'ünü açıklamaktadır. Söz konusu değerler alt boyutların güvenilirliğinin oldukça yüksek olduğuna işaret etmektedir. Bu çerçevede, doğrulayıcı faktör analizi sonucu elde edilen faktör yapısı korunmuş ve bu faktör yapısı temel alınarak araştırmanın amacı doğrultusunda diğer analizler yapılmıştır. Faktörler toplam varyansın yaklaşık %72'sini açıklarken KMO (Kaiser-Meyer Olkin) testi katsayısı 0,79 olarak tespit edilmiştir. Elde edilen faktör yapısının istatistiksel analizlerde kullanılmasının uygun olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3. Örgütsel Bağlılık Ölçeğine Ait Bulgular

İfadeler		Boyutlar	
		Faktör yükü	Açıklanan varyans
Devam Bağlılığı	Çalışmakta olduğum kurumda zaman geçirmek beni çok mutlu eder.	,746	%25
	Çalıştığım kurumun meselelerini gerçekten kendi meselelerimmiş gibi hissediyorum.	,581	
	Kendimi çalıştığım kuruma ait hissediyorum.	,555	
	Çalıştığım kurumdan ayrılırsam kendimi güçlü hissederim.	,605	
	Çalıştığım kurum sadakat gösterilecek bir kurumdur.	,706	
	Buradaki insanlara karşı yükümlülük hissettiğim için çalıştığım kurumdan şu anda ayrılamam.	,759	
Duygusal Bağlılık	Kendimi çalıştığım kuruma duygusal olarak bağlı hissediyorum.	,693	%24
	Kendimi çalıştığım kurumda ailenin bir parçası olarak görüyorum.	,767	
	Çalıştığım kurum benim için çok şey ifade ediyor.	,709	
	Şu anda kendi isteğimden ziyade mecburiyetten dolayı bu kuruluştaki çalışıyorum.	,580	
	İstesem de şu an da çalıştığım kurumdan ayrılmak çok zor olur.	,711	
	Şu anda çalıştığım kurumdan ayrılacak olsam hayatım altüst olur.	,682	
Normatif Bağlılık	Fazla alternatifim olmadığı için çalıştığım kurumdan ayrılmayı düşünmüyorum.	,624	%23
	Çalıştığım kuruma kendimden o kadar çok şey verdim ki, buradan ayrılmayı düşünemiyorum.	,581	
	Çalıştığım kurumdan ayrılacak olsam, başka iş bulma imkânım sınırlı olur.	,708	
	Bu kurumda çalışmaya devam etmek için zorunluluk hissetmiyorum.	,667	
	Benim için avantajlı da olsa çalıştığım kurumdan şu anda ayrılmanın doğru olmadığını düşünüyorum.	,644	
	Çalıştığım kuruma çok şey borçluyum.	,618	

4.4. Örgütsel Bağlılık Düzeylerinin Değerlendirilmesi

İlçe belediye çalışanlarının örgütsel bağlılık ölçeğindeki maddelere verdikleri cevapların ortalama ve standart sapmaları alınmıştır. Çalışanların duygusal bağlılık ortalaması $x = 3.61$, devamlılık bağlılığı ortalaması $x = 2.92$ ve normatif bağlılık ortalaması ise $x = 3.46$ bulunmuş en düşük eğilim devam bağlılığı boyutunda ortaya çıkarken en yüksek eğilim ise duygusal bağlılık boyutunda ortaya çıkmıştır. Buradan araştırmaya katılan belediye çalışanlarının örgütsel bağlılığa sahip olduğu kanısı çıkmaktadır.

Tablo 4. Örgütsel Bağlılık Boyut Ortalamaları

Örgütsel Bağlılık Boyutları	İfade Sayısı	X	SS
Duygusal Bağlılık	6	3.61	,849
Devam Bağlılığı	6	2.92	,751
Normatif Bağlılık	6	3.46	,645

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Kamu hizmetlerinin vatandaşa en yakın yönetim birimlerince yapılması ve kaynakların etkin kullanımı açısından oldukça önemlidir. Yerel yönetimlerin, sıradan işletmeler olmadığına bir kez daha vurgu yapılmalıdır. Böyle olduğu için de belediyelerde yerel yöneticilerin öznel amaçlarına, değerlerine göre değil, o bölgede yaşayanların ortak amaçlarına ve değerlerine bağlılık göstermek önemlidir. Çünkü daha önce de ifade edildiği üzere, yerel yönetimler bir başarısızlık durumunda vazgeçilebilecek kurumlar değildir.

Literatüre bakıldığında benzer sonuçlar görülmektedir. Arslan ve Önce (2014) 'nin araştırmasında da benzer sonuç çıkmış olup duygusal yönde bağlılık yüksek çıkmıştır. Yağcı (2007) araştırmasında ise bağlılık oranlarının yüksek olması kişinin hayat kalitesini artırıcı faktörlerden olduğu belirtilmiştir. Bir diğer çalışmada ise Nayir (2013) okul yöneticileri üzerinde yaptığı araştırmasında bağlılık derecesi yüksek çıkan yöneticilerin öğretmenleri pozitif yönde desteklediği sonucu çıkmıştır.

Bu çalışmada elde edilen sonuçlar Allen ve Meyer'in diğer bağlılık türlerinden daha önemli olarak ifade ettikleri duygusal bağlılık boyutunun, diğer boyutlara nazaran daha yüksek çıkmış olmasının, çalışanların kendilerini kurumlarına bağlı hissettiklerini gösterdiği ifade edilebilir. Bu veri, belediye personelinin bireysel değer ve hedeflerinin örgütün değer ve hedeflerine uygunluğunu onaylamaktadır. Örgütte, zorunluluktan değil, isteyerek çalışıldığı söylenebilir. Devam bağlılığının biraz düşük ortalamaya sahip olması da örgüte çalışma motivasyonunun alternatif iş imkânlarının azlığı olmadığını göstermektedir. Çalışmada normatif bağlılığın orta düzeyde çıkmış olması ise çalışanların kurumlarında çalışmaya devam ediyor olmalarını doğru ve ahlaki olarak gördüklerini göstermektedir. Bu veri, belediye personelinin kültürel değerlerinin, aile yaşantılarının vs. kurumla (yöneticiler, personel vs.) uyduğu hakkında bilgi vermektedir.

Hizmet sektörü olan yerel yönetim birimlerinin çalışanlarının performansı önemlidir. Ayrıca belediyelerin çalışanlar için örgütsel bağlılık alt boyutlarını yükseltici plan ve programlar yaparak bağlılığı arttırmaları gerekmektedir. Yönetici kadrosunun dikkatli ve eğitilmiş seçilmesi önem arz etmektedir ki çalışanlara ve kuruma etki edebilmelidirler. Türkiye nüfusunun %93'ü belediye sınırlarında yaşamakta ve hizmet beklemekte olduğu için çalışanların performansı hayat kalitesi için önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Allen, N.J. and Meyer, J.P. (1990). "The Measurement and Antecedents of Affective, Continuance and Normative Commitment to the Organization", *Journal of Occupational & Organizational Psychology*, Vol. 63, No.1, pp. 18-38.
- Balay, R. (2000). *Yönetici ve Öğretmenlerde Örgütsel Bağlılık*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Balcı, A. (2003). *Örgütsel Sosyalleşme Kuram Strateji ve Taktikler*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Bozlağan, R. ve Yaş, H. (2007), "Belediyelerde Hizmet İçi Eğitim", *Kamu Yönetimi Yazıları*, Edt: Bilal Eryılmaz, Musa Eken, Mustafa Lütfi Şen, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss.123-144
- Celep, C. (2000). *Eğitimde Örgütsel Adanma ve Öğretmenler*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çetin, M.Ö. (2004). *Örgüt Kültürü ve Örgütsel Bağlılık*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ersoy, S. ve Bayraktaroğlu, S. (2005). "Örgütsel bağlılık". (Editör: Derya Ergun Özler). *Örgütsel Davranışta Güncel Konular*. İstanbul: Ekin Yayın Evi, 2010, s. 1-18.
- İnce, M. ve Gül, H. (2005). "Yönetimde Yeni Bir Paradigma: Örgütsel Bağlılık", Konya: Çizgi Kitabevi, 2005
- Ökmen, M. (2009). "Sürekli Değişme Ve Gelişme Sürecinde Kamu Yönetimi ve Yerel Yönetimler", *Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları*, Edt: Kemal Görmez ve Mustafa Ökmen, Beta Yayınları, İstanbul, ss.5- 42.
- Özmen Ö. T., Arbak, Y. Ve Saatçioğlu, Ö. (1997). "Verimlilik Kongresi Bildirileri. Örgütsel Bağlılığın Neden ve Sonuçlarına İlişkin Bir Model Analizi" 14-16 Mayıs, Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları, 1997, s. 490-503.
- Özsoy, A.S. (2004). *Bir Yüksekokul Çalışanlarının Kuruma Bağlılık Durumlarının İncelenmesi*, Cilt. 6. Sayı:2. S. 13-19.
- Seymen, O. A., (2008). *Örgütsel Bağlılığı Etkileyen Örgüt Tipleri Üzerine Bir Araştırma*, Detay Yayıncılık, 2008, Ankara.
- Şimşek, E.S., *Devlet ve Vakıf Üniversitelerinde Akademik Personelin Örgütsel Bağlılığı Üzerine Bir Çalışma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İnsan Kaynakları Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul, 2002.
- Şen, L. M. ve Eken, M. (2007), "Belediyelerde İnsan Kaynakları Yönetimi", *Kamu Yönetimi Yazıları*, Edt: Bilal Eryılmaz, Musa Eken, Mustafa Lütfi Şen, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, ss.542-561
- Yüksel, Ö. (2000). *İnsan Kaynakları Yönetimi*, Ankara: Gazi Kitabevi.

YAYIN ŞARTLARI

PUBLICATION REQUIREMENTS

Dergide yayınlanması talebiyle editöre gönderilen eserler, gizli tutulan hakemlerin (iki hakem) olumlu görüşleri alınmaksızın ya da hakemler tarafından önerilen düzeltmeleri içeren yeni metin sağlanmaksızın yayınlanmaz. Hakemlerden biri olumlu diğeri olumsuz görüş bildirdiğinde eser üçüncü bir hakeme gönderilir.

1. Hazırlanan çalışmalar, DergiPark üzerinden (<http://dergipark.gov.tr/ijemi>) sisteme yüklenmek suretiyle dergi editörlüğüne iletilmelidir. Hakem incelemesi dâhil tüm aşamalar DergiPark sistemi üzerinden yürütülecektir.

2. Gönderilen makalelerin ilk ve ikinci sayfası özet ve abstract bölümü şeklinde olmalı, makalenin **yabancı dildeki adı**, en fazla 300 kelimelik **Türkçe ve yabancı dilde özetler**inin ve en az 3 adet **anahtar kelimenin (Key Words)** eklenmesi gerekmektedir. Çalışmanın sonunda **Kaynaklar** yer almalıdır.

3. Sayfa yapısı: Üst ve alttan 2,5 cm; yanlardan 2,5 cm. olmalıdır. Bu şekilde hazırlanan yazılar kural olarak 25 sayfadan fazla olmamalıdır.

4. Metin yazıları: Times New Roman karakteri ile **11 punto 1,5 satır** aralığı, ilk satırı özel **1,25 cm** değerinde **paragraf, paragraf arası boşluklar öncesi ve sonrası 0 nk** olmak üzere iki yandan hizalı yazılmalıdır. **Ana başlık 14 punto, ikinci ana başlık 10 punto, özet ve abstract 9 punto** kullanılmalıdır. Yazar adı, ana başlığın altına sola dayalı olarak akademik unvan olmadan “adı SOYADI” biçiminde yazılmalı, unvan, eposta adresi ve kurum bilgileri dipnot şeklinde ana başlık bölümünde verilmelidir.

5. Makalenin daha önce hiçbir yerde yayımlanmamış veya yayımlanmak üzere gönderilmemiş olması gerekir.

6. Yazarlara telif hakkı ödenmeyecektir. Yazarlar, yayımlanan yazılar üzerinde Journal EMI Editörlüğü'nün, her türlü formatta yayımlamak dâhil, tüm yayın haklarına sahip olduğunu kabul ederler.

BU ŞARTLARI TAŞIMAYAN BAŞVURULAR KABUL EDİLMEYECEKTİR.

Haberleşme Adresi:

Dilkur Akademi Migros Arkası İpekyolu İş Merkezi Kat:10 Aksaray 68100 Türkiye
0506 466 00 77

İnternet Adresi:

* <http://dergipark.gov.tr/ijemi>

* <https://journalemi.com/>

E-Posta:

* journalemiinfo@gmail.com